

Управління освіти і науки Сумської облдержадміністрації

**К 3 Сумський обласний інститут післядипломної
педагогічної освіти**

**Моделювання естетичного
навчально-виховного процесу
у взаємодії загальноосвітніх та
позашкільних навчальних закладів**

Суми – 2014

Рекомендовано до друку Вченою радою
К 3 Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
(Протокол № 4 від 27 листопада 2014 р.)

Головна редакція к. пед. наук, доцента, наук. кор. Інституту проблем виховання НАПН України Л.В.Серих

Редакційна колегія:

- Гиря О.О.**, к. пед. наук, доцент, завідувач кафедри теорії та методики виховання Сумського ОІППО;
- Гончаренко А.В.**, к. і. наук, доцент, декан історичного факультету, СумДПУ ім. А.Макаренка;
- Тихенко Л.В.**, к. пед. наук, доцент кафедри теорії та методики виховання Сумського ОІППО, директор Сумського ОЦПО та РТМ;
- Ткаченко О.Л.**, к. пед. наук, доцент, завідувач кафедри методики початкової та природничо-математичної освіти Сумського ОІППО;
- Осадчий Є.М.**, к. і. наук, ст. наук. редактор групи зводу пам'яток історії та культури України управління культури і туризму, національностей та релігій Сумської ОДА, керівник гурткової роботи відділення МАН, Сумського ОЦПО та РТМ;
- Удовиченко І.В.**, к. пед. наук, доцент, проректор з науково-методичної роботи Сумського ОІППО.

Моделювання естетичного навчально-виховного процесу у взаємодії загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів // Зб. наук. матеріалів регіонального круглого столу ["Взаємодія загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів в естетичному вихованні підлітків"] (04 листопада 2014р. м. Суми) / [за заг. ред. к. пед. наук, доцента Л.В.Серих]. – Суми, Сумський ОІППО : РВВ СОІППО, 2014. – 73 с. (3 др. арк.).

Матеріали друкуються в авторській редакції, відповідальність за достовірність наведених фактів несуть автори.

У збірнику наукових праць представлені результати науково-дослідної роботи "Взаємодія загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів в естетичному вихованні підлітків", виконаної учасниками експериментальної роботи шкіл та позашкільних закладів освіти Сумської, Харківської та Тернопільської областей.

Адресований науковцям, аспірантам, викладачам, студентам вищих навчальних закладів; педагогам, психологам, методистам загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів.

ЗМІСТ

План роботи засідання круглого столу "Створення моделі взаємодії загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів в естетичному вихованні підлітків" 6

Сєрих Л.В., к. пед. наук, доцент кафедри теорії та методики виховання, методист образотворчого мистецтва Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти

Багатовекторна модель взаємодії загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів в естетичному вихованні підлітків 9

Косенко К.О., методист предметів художньо-естетичного профілю КВНЗ "Харківська академія неперервної освіти", м. Харків

Модель естетичного виховання підлітків спрямованих на акмеуспіх 14

Карпенко О.В., керівник гуртка "Народознавство" Роменського ЦДТЮТ Роменської міської ради

Модель взаємодії загальноосвітнього та позашкільного навчального закладу в національному вихованні підлітків 15

Гусаренко Т.М., заступник директора з виховної роботи ЗОШ I-III ст. № 5 м. Ромни Роменської міської ради

Організація естетичного виховання в школі 16

Бондаренко О.В., керівник гуртка соціокультурного напрямку КЗ Сумський міський центр науково-технічної творчості молоді Сумської міської ради

Модель взаємодії загальноосвітнього та позашкільного навчального закладу в естетичному вихованні підлітків 18

Васильченко І.М., магістр з управління навчальним закладом, директор Михайлівської ЗОШ I-III ступенів Лебединської районної ради;

Вознюк Н.М., заст. директора Михайлівської ЗОШ I-III ступенів Лебединської районної ради

Модель естетичного виховання підлітків у Михайлівській ЗОШ I-III ступенів 20

Стус І.А., учитель Заводської ЗОШ I-III ступенів Великописарівської районної ради

Модель естетичного виховання підлітків 22

Фролова Т.І. , магістр з управління навчальним закладом, директор Лебединської загальноосвітньої школи I-III ступенів №3 Лебединської міської ради;	
Стрельник С.М. вчитель художньої культури Лебединської загальноосвітньої школи I-III ступенів №3 Лебединської міської ради	
Модель естетичного виховання підлітків Лебединської загальноосвітньої школи I-III ступенів №3 Лебединської міської ради Сумської області	23
Щербань Л.Г. , учитель образотворчого мистецтва та художньої культури Сумської спеціалізованої школи I-III ступенів № 9 Сумської міської ради	
Модель формування естетичного середовища в КУССШ №9	26
Слюсар Т.Г. , вчитель образотворчого мистецтва та художньої культури КУ Сумська спеціалізована школа I-III ступенів № 17 Сумської міської ради	
Естетичне виховання підлітків	34
Азаренкова А.І. , керівник гуртка науково-дослідної роботи МАН Сумського обласного ЦПО та роботи з талановитою молоддю	
Модель взаємодії загальноосвітнього та позашкільного навчального закладу в природничо-технічному напрямку освіти	37
Сергієнко В.В. , керівник гуртка соціокультурного напрямку Сумського центру соціально-психологічної реабілітації дітей області Сумської міської ради	
Методика гурткової роботи: модель естетичного виховання підлітків	39
Сірик О.І. , заступник директора з навчально-виховної роботи, вчитель образотворчого мистецтва та художньої культури Капустинської ЗОШ I-III ступенів Липоводолинської районної ради	
Модель естетичного середовища Капустинської школи та її взаємодія з позашкільним закладом	41
Ніколаєнко Л.І. , заст. директора з навчально-методичної роботи К З Сумський палац дітей та юнацтва Сумської міської ради;	
Левенець Н.П. , методист К З Сумський ПДЮ Сумської міської ради	
Модель художньо-естетичного виховання у комунальному закладі Сумський палац дітей та юнацтва	44

Бондар Л.М. , заступник директора, керівник гуртка соціокультурного напрямку Сумського обласного ЦПО та РТМ Модель взаємодії загальноосвітнього та позашкільного навчального закладу в естетичному, національному вихованні підлітків	47
Лесик Ю.Ю. , керівник гурткової роботи, керівник гуртка соціокультурного напрямку Сумського обласного ЦПО та РТМ Модель взаємодії загальноосвітнього та позашкільного навчального закладів	49
Пасевин Н.Г. , керівник гуртка соціокультурного напрямку "Літературне краєзнавство" Роменського РЦДЮТ Роменської районної ради Модель взаємодії загальноосвітнього та позашкільного навчального закладу в гуманітарному напрямку виховання підлітків	50
Ковбаса Л.О. , методист художньо-естетичного відділу КЗ Путивльської районної ради Сумської області – Районний Центр позашкільної освіти Модель естетичного виховання комунального закладу Путивльської районної ради Сумської області – Районного Центру позашкільної роботи	51
Дейниченко Н.П. , к. філол. наук, доцент Сумського державного педагогічного університету ім. А. Макаренка, керівник гуртка МАН Сумського обласного ЦПО та РТМ Модель взаємодії загальноосвітнього та позашкільного навчального закладу (МАН) у гуманітарному напрямку	52
Іващенко І.І. , методист науково-методичного Центру Сумської міської ради Ефективність процесу естетизації середовища учнів	54
Чупрун О.Г. , директор КЗ Путивльської районної ради Сумської області – Районний Центр позашкільної освіти Успіх – це радість або співпраця	56

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор Сумського ОІППО

І.В. Удовиченко

ЗАСІДАННЯ КРУГЛОГО СТОЛУ

"Створення моделі взаємодії загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів в естетичному вихованні підлітків"

Дата проведення: 04.11.14

Місце проведення: м. Суми, К 3 "Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти", ауд. 401

Мета: реалізація методичних рекомендацій щодо проведення науково-дослідної роботи в загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах в естетичному вихованні підлітків.

Завдання:

- розглянути теоретичні основи складання моделей за видами та змістом діяльності;
- з'ясувати особливості моделей естетичного виховання підлітків, які було створено в загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах протягом попереднього етапу дослідної роботи;
- виявити схожі та відмінні загальні й конкретні складові моделей, що набуватимуть подальших змін;
- знайти точки стикування в заготовлених моделях, зіставити їх, порівняти;
- створити орієнтовні моделі взаємодії загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах в естетичному вихованні підлітків.

ПЛАН РОБОТИ

8.30-10.00 – Заїзд та реєстрація учасників

10.00-10.10 – Відкриття круглого столу та ознайомлення з планом роботи

Гиря О.О. – к. пед. наук, доцент, завідувач кафедри теорії та методики виховання Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти

10.10–10.15 – Привітальна пісня учасниці вокальної групи "Тріо" ЦПО та РТМ Нестеренко Надії

10.15-10.30 – Теоретичні основи складання моделей за видами та змістом діяльності

Сєрих Л.В. – к. пед. наук, доцент кафедри теорії та методики виховання, методист образотворчого мистецтва Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти

10.30-11.00 – Особливості моделей естетичного виховання підлітків, які було створено в загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах протягом попереднього етапу дослідної роботи

Плотнікова С.П. – завідувач районного методичного кабінету відділу освіти Великописарівської районної державної адміністрації;

Іващенко І.І. – методист Інформаційно-методичного центру управління освіти і науки Сумської міської ради;

Вознюк Н.М. – заст. директора Михайлівської ЗОШ I-III ст. Лебединської районної ради;

Сірик О.І. – заст. директора Капустинської ЗОШ I-III ст. Липоводолинської районної ради;

Харченко Н.І. – заст. директора КУ Сумська спеціалізована школа I-III ст. № 9 Сумської міської ради;

Немилостива Н.Г. – заст. директора Сумської спеціалізованої школи I-III ст. № 17 Сумської міської ради;

Мальцева О.В. – заст. директора Лебединської ЗОШ I-III ст. № 3 Лебединської міської ради;

Орехова С.В. – зав. відділом ДВМ та естетичного виховання Путивльського районного Центру позашкільної роботи;

Ковбаса Л.О. – методист Путивльського районного Центру позашкільної роботи;

Ніколаєнко Л.І. – заст. директора з навчально-методичної роботи Палацу дітей та юнацтва Сумської міської ради;

Левенець Н.П. – методист Палацу дітей та юнацтва Сумської міської ради;

Подберезкіна Т.Є. – заступник директора Харківського КЗ ДЮТ Харківської міської ради Харківської області;

Савінська І.Ю. – директор Харківської СШ з поглибленим вивчення окремих предметів "Ліцей мистецтв" Харківської міської ради Харківської області;

Косенко К. О. – методист КВНЗ "Харківська академія неперервної освіти"

11.00-11.05 – Виявлення схожих та відмінних загальних й конкретних складових моделей, що були створені в експериментальних навчальних закладах і набуватимуть подальших змін

Єсрих Л.В. – к. пед. наук, доцент кафедри теорії та методики виховання, методист образотворчого мистецтва Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти;

Учасники дослідної роботи

11.05-11.20 – Естетичні знахідки учасників гуртка "Основи журналістики" (Шевченко Олег, Остапенко Катерина)

Шевченко Г.Є. – член Національної Спілки письменників України, член Національної Спілки журналістів України, к. г. наук, дитяча письменниця, керівник гуртка "Основи журналістики" КЗ "Сумська обласна гімназія-інтернат для талановитих та творчо обдарованих дітей"

11.05-11.20 – Ділова гра-інтерв'язія "Знайди точки стикання в заготовлених моделях". Об'єднання учасників круглого столу за власним бажанням і за схожою структурою моделей в стандартні й нестандартні групи

Сєрих Л.В. – к. пед. наук, доцент кафедри теорії та методики виховання, методист образотворчого мистецтва Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти

12.20-12.50 – Обідня перерва

12.50-14.00 – Проведення майстер-класу "Листівка до свята"

Фільок С.В. – керівник гуртка декоративно-вжиткового мистецтва Сумського обласного Центру позашкільної освіти та роботи з обдарованою молоддю;
Учасники дослідної роботи

14.00-14.10 – Створення орієнтовних моделей взаємодії загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах в естетичному вихованні підлітків

Сєрих Л.В. – к. пед. наук, доцент кафедри теорії та методики виховання, методист образотворчого мистецтва Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти;
Учасники дослідної роботи

14.10-14.40 – Обмін думками та планування подальшої науково-дослідної роботи щодо взаємодії загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах в естетичному вихованні підлітків

Сєрих Л.В. – к. пед. наук, доцент кафедри теорії та методики виховання, методист образотворчого мистецтва Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти;
Учасники дослідної роботи "Взаємодія загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів в естетичному вихованні підлітків"

14.40-15.00 – Від'їзд учасників круглого столу

К. пед. наук, доцент кафедри теорії та методики виховання,
методист образотворчого мистецтва Сумського ОІППО

Л.В.Сєрих

БАГАТОВЕКТОРНА МОДЕЛЬ ВЗАЄМОДІЇ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ТА ПОЗАШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ В ЕСТЕТИЧНОМУ ВИХОВАННІ ПІДЛІТКІВ

Єрчих Лариса Володимирівна,

к. пед. наук, доцент кафедри теорії та методики виховання, методист образотворчого мистецтва
Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти

У статті розкриті вектори взаємодії загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів в естетичному вихованні підлітків, які представлені на рисунку.

Питання взаємодії закладів культури зі школами у справі організації активної художньо-творчої діяльності ще не достатньо опрацьовані і не набули поширення в практичній діяльності. Спостереження за діяльністю Центрів позашкільної освіти, створених при закладах культури, свідчить про те, що вони не мають чіткої концепції навчально-виховної діяльності, працюють з обмеженою кількістю дітей і майже не впливають на рівень естетичного виховання учнів. Тому важливо використовувати нові педагогічні технології, моделі організації позакласної роботи, які будуються на активній художньо-творчій діяльності дітей.

У цьому зв'язку художньо-творча діяльність дітей, яка здійснюється в рамках Центрів позашкільної освіти, створених при загальноосвітніх школах, має значні можливості в збагаченні духовного потенціалу дитини, формуванні духовних смаків та ідеалів, розвитку її естетичної культури. Отже, виникає необхідність розробки нової організаційної, педагогічної та виховної моделі діяльності школярів як позакласної установи при загальноосвітній школі.

Центр естетичного виховання повинен бути інтегрованим у навчально-виховний процес школи (на відміну від культурно-дозвіллевих центрів при закладах культури). Навчальний процес загальноосвітньої школи містить як складові так звані *класну* й *позакласну* роботу. Ці складові взаємопов'язані, але кожна з них має свою специфіку. Так, організація дозвілля школярів, як одна з форм позакласної роботи, має вибудовуватись на закономірностях дозвіллевої діяльності. Тим самим, позакласна робота як складова навчально-виховного процесу може виконуватись не тільки викладачами школи, а й фахівцями саме в галузі організації дозвілля і культурно-освітньої діяльності.

Але діяльність Центру естетичного виховання не зводиться до просто співпраці зі школою й допомозі організувати позакласну роботу з естетичного виховання школярів у більш повному обсязі. Головна мета – впровадити принципово нову модель організації позакласної роботи на основі активної художньо-творчої діяльності дітей.

Новизна моделі у тому, що Центр естетичного виховання при загальноосвітній школі інтегрований у навчально-виховний процес школи. Тобто, діяльність Центру естетичного виховання, з одного боку, будується на закономірностях організації дозвілля, а з іншого – тісно пов'язана з навчальним процесом. Ідея полягає в тому, щоб забезпечити триєдність

розвиваючої (у тому числі пізнавальної, виховної тощо), розважальної та рекреаційної (відновлення сил – фізичних, інтелектуальних, емоційних) функцій дозвілля дітей.

Необхідність інтеграції розвиваючого, розважального та рекреаційного ефекту художньо-творчої діяльності дітей зумовлено потребами удосконалення змісту та інтенсифікації форм естетичного виховання при одночасному уникненні перенавантаження сучасних школярів, забезпеченні психологічної розрядки засобами мистецтва. Реалізація цієї ідеї потребує перегляду змісту, форм і методів позакласної художньо-творчої діяльності дітей в умовах дозвіллевої діяльності. Потребують глибокого вивчення питання взаємодії художньо-творчої діяльності в процесі навчання на уроках та в процесі дозвіллевої діяльності дітей

Складаючи багатовекторну модель взаємодії загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів в естетичному вихованні підлітків, ми усвідомлювали, що моделювання будь-якого процесу починається зі складових моделі та відповідно до створеної моделі опису методики взаємодії загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів, яка уможливить ефективність естетичного виховання підлітків.

Взаємодія загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів в естетичному вихованні підлітків складається із багатьох векторів, які наповнюють логічно зв'язану багатовекторну модель, наповнену новим змістом.

Безумовно, одним із векторів є **специфіка позашкільного навчального закладу**, яка полягає в тому, що по-перше, діти ідуть до позашкільного навчального закладу за власним бажанням, на відміну від уроків в загальноосвітньому навчальному закладу, які мають відвідувати всі учні обов'язково; по-друге, напрямок гурткової роботи обирають самі діти або їхні батьки, також за бажанням; по-третє, гурткова робота, яка потребує матеріальних внесків батьків, також обирається за бажанням, достатком батьків, з урахуванням матеріальних витрат на участь в гуртку їхньої дитини (гуртки, які не можуть існувати без костюмів, реквізиту, інвентарю тощо); по-четверте, батьки із задоволенням вносять благодійні внески, оскільки реально отримують результат виховної, навчальної, пізнавальної, творчої та інших видів діяльності власних дітей.

Наступним вектором багатовекторної моделі взаємодії загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів в естетичному вихованні підлітків слід назвати **змістовну складову** саме навчально-виховної діяльності як загальноосвітніх, так і позашкільних навчальних закладів в естетичному вихованні підлітків. У загальноосвітньому навчальному закладі естетичне навчання і виховання в переважній більшості відбувається **на уроках** предметів художньо-естетичного профілю: образотворче мистецтво, музика, художня культура (ми беремо тільки для старших підлітків). Це проведення уроків відповідно до програм з образотворчого мистецтва та музичного мистецтва, які є домінантними складовими типової програми "Мистецтво" для 5-8 класу затвердженою Міністерством освіти і науки України.

Відповідно до цієї програми учителі будують свої уроки, складають календарно-тематичне та поурочне планування. Естетичне виховання здійснюється вчителями загальноосвітніх навчальних закладів в межах виховної мети.

Програмне забезпечення позашкільних навчальних закладів відповідає типовим програмам затвердженим Міністерством освіти і науки України. За програмами позашкільної освіти відбувається навчально-виховна діяльність за напрямами позашкільної освіти (ми розглядаємо естетичний напрям). У позашкільній освіті існують так звані інтегровані курси, навчально-виховні курси, які здійснюють навчання і виховання за комплексними програмами (наприклад, еколого-натуралістичний і естетичний напрями).

Змістовна складова проглядається в роботі педагога-організатора в загальноосвітньому навчальному закладі і в виховній роботі педагога – виховання культури тощо; в організаційно-масовій роботі; в конкурсній роботі; виставковій та просвітницькій роботі.

Взаємодія загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів в естетичному вихованні підлітків відбувається в різноманітних формах:

- запрошення на майстер-класи, свята (календарні, традиційні), з метою залучення учнів до позашкільного навчального закладу;
- ініціювання та проведення спільних конкурсів (вокальний, читців, "Паперові дива", "Вітальна листівка", "Різдвяний янгол", "Збережемо ялинку разом" та ін.);
- розробка разом із учителями загальноосвітніх навчальних закладів положень, критеріїв та показників оцінки різноманітних як професійних, так і учнівських конкурсів;
- співпраця з учителями;
- вивчення та аналіз програм художньо-естетичного профілю загальноосвітніх навчальних закладів для внесення корективів у планування роботи позашкільного навчального закладу;
- вивчення планів позакласної роботи, факультативної, гурткової роботи в школі з метою корегування планів позашкільних навчальних закладів;
- "Педагогічна майстерня", яка проводить для всіх учителів, які мають бажання підвищити свій професіоналізм зі свого фаху;
- "Школа молодого вчителя", яку відвідують молоді учителі для набуття власного досвіду та підвищення якості викладання предмету;
- проведення методичних об'єднань з педагогами-організаторами, які потім продовжують роботу із класними керівниками, це може бути робота з активом підлітків і старшокласників, бесіди, тренінги "Як бути активним", "Як бути лідером", "Розвиток власної творчості";
- "Батьківська школа", створюється і проводиться для батьків як для реклами власних досягнень, так і досягнень дітей, залучення їх до позашкільного навчального закладу;

- довготривалі проекти з дітьми для розвитку їх виховання, виховання культури тощо;
- бесіди, анкетування для виявлення творчих і обдарованих дітей, для подальшого розвитку їх творчих здібностей, для самореалізації вихованців, для їх акмеуспіху, бо якщо вони будуть успішними у гуртку, то стануть успішними і в житті;
- профорієнтаційна робота;
- "Центр Дозвілля" – дозвіллева діяльність, яка дозволяє відповідно до комплексних програм залучати дітей до змістовного дозвілля;
- музейна діяльність дітей і вчителів – пропаганда культури, залучення до національних, народних традицій, звичаїв, поширення нових знань, проведення експедиції "Герої Ельбрусу";
- Зірковий бал – шанування лідерів-активістів учнівського самоврядування; шанування переможців учнівських предметних олімпіад; переможців МАН.

Безпосереднє керівництво так званою, масовою роботою позашкільного навчального закладу покладено на методиста позашкільного навчального закладу.

Підлітки можуть організовувати естетичне самовиховання. На цей процес впливатимуть: характер підлітка; темперамент підлітка; поведінка підлітка; комунікабельність; словниковий запас; знання, уміння, навички; впевненість в собі; зовнішній вигляд; спілкування в колі однолітків; естетичне сприйняття світу; віяння моди, свій стиль в одязі, зачісці тощо; бажання створювати предмети краси та дарувати цю красу іншим.

Вихованці, які залучені до естетичного процесу, до будь-якого процесу створенні краси, проектної діяльності, пошукової діяльності та ін., будуть проявляти любов до краси, її шанування, братимуть участь у майстер-класах "діти-дітям", враховуватимуть думки однолітків, цінуватимуть працю й твори мистецтва однолітків, матимуть зразок для наслідування (саме однолітків).

Важливим вектором взаємодії загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів в естетичному вихованні підлітків є **оновлення матеріально-технічної та методичної бази**. Батьківський комітет є ядром всіх ідей, що стосуються естетичного, комфортного навчально-виховного процесу вихованців (кондиціонери, ремонт приміщень тощо). В позашкільних навчальних закладах, так як і в загальноосвітніх навчальних закладах існують батьківські піклувальні ради і де ці ради є дійсно дієвими, діти з радістю, яз задоволенням приходять до ошатних, прибраних, відремонтованих, теплих кімнат, приміщень, до красивої будівлі, в якій навчаються, що також є ефективним в естетичному вихованні підлітків.

Серед форм взаємодії в естетичному вихованні підлітків можна назвати:

- роботу дитячої художньої галереї "Натхнення", в якій проводяться лекції із світового мистецтва за замовлення загальноосвітніх навчальних закладів;
- організаційно-масовий відділ проводить до 5000 заходів за рік;

- деякі керівники гуртків проводять гурткову роботу на базі загальноосвітніх навчальних закладів;
- цікавий досвід Школи-студії дитячого телебачення "Ми+"Кон-такт" – телевізійний канал "Контакт", який працює в кабельних мережах м. Конотоп (заснований меценатом Г.П. Суром, який народився в с. Загребелля в сім'ї учителів). Канал орієнтований тільки на дитячу аудиторію, всі передачі проводять діти. Як результат участі підлітків в цій роботі – це:
 - розвиток кругозору;
 - участь у різних конкурсах ("Кришталеві джерела"); дітей впізнають у 10 країнах світу;
 - використання телепередач у виховних годинах;
 - набувати навичок творчості ("Коли ти твориш, ти наближаєшся до Бога", "Сьогодні ми нічого не будемо робити... ми будемо думати...");
- розвиток пізнавальної компетентності школярів, вміння виділити головне в тексті, логічно побудувати виступ, скоротити текст, написати сценарій, зробити передачу "Палац, де живе музика" тощо;
- вчити дітей вчитися (набути навички вчитися).

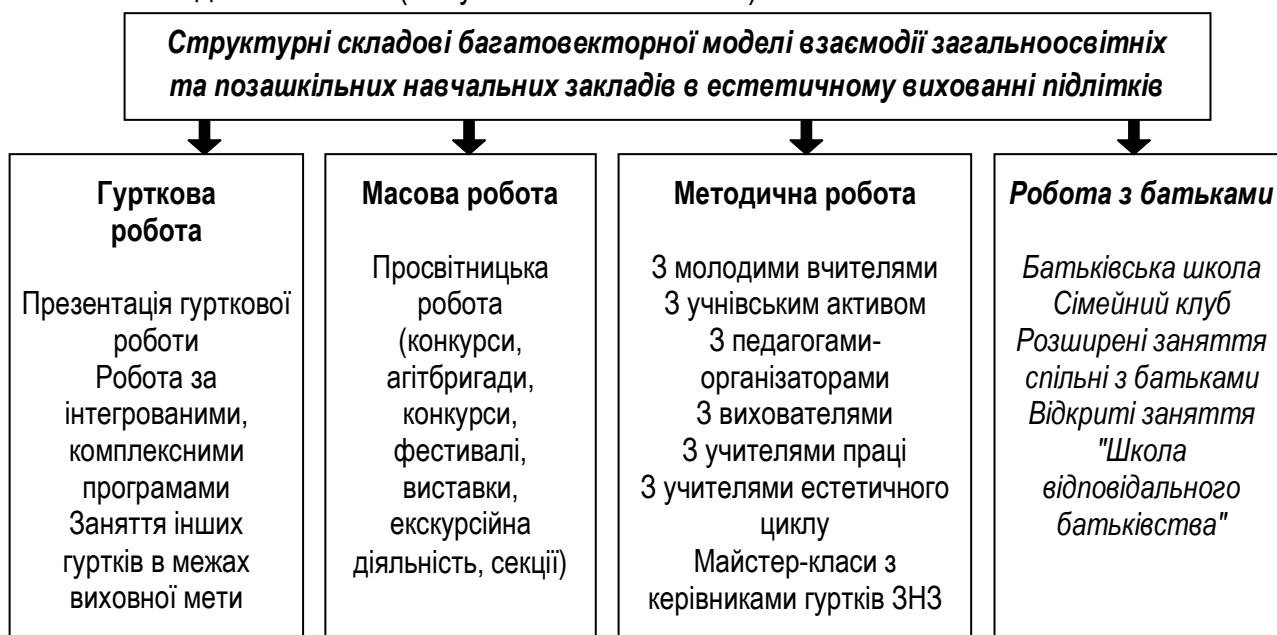


Рис. 1. Багатовекторна модель взаємодії загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів в естетичному вихованні підлітків

Ми розглянули багатовекторну модель (рис.1) взаємодії загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів в естетичному вихованні підлітків, зупинилися на закладі позашкільної освіти, що є прерогативою культури, незважаючи на це, заклади культури працюють за планами й програмами, що мають інтегрований зміст, часто є наступними у викладанні змістового програмованого матеріалу від загальноосвітніх навчальних закладів.

Отже, ми раді співпраці, вона дозволяє вихованцям набувати досвіду, спрямовувати свої зусилля на досягнення акмеуспіху.

МОДЕЛЬ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ СПРЯМОВАНИХ НА АКМЕУСПІХ

Косенко Катерина Олегівна,

методист предметів художньо-естетичного профілю КВНЗ "Харківська академія неперервної освіти"

У статті розкриваються основні підходи щодо естетичного виховання підлітків спрямованих на акмеуспіх. Складена модель дозволяє підліткам реалізувати свій творчий потенціал.

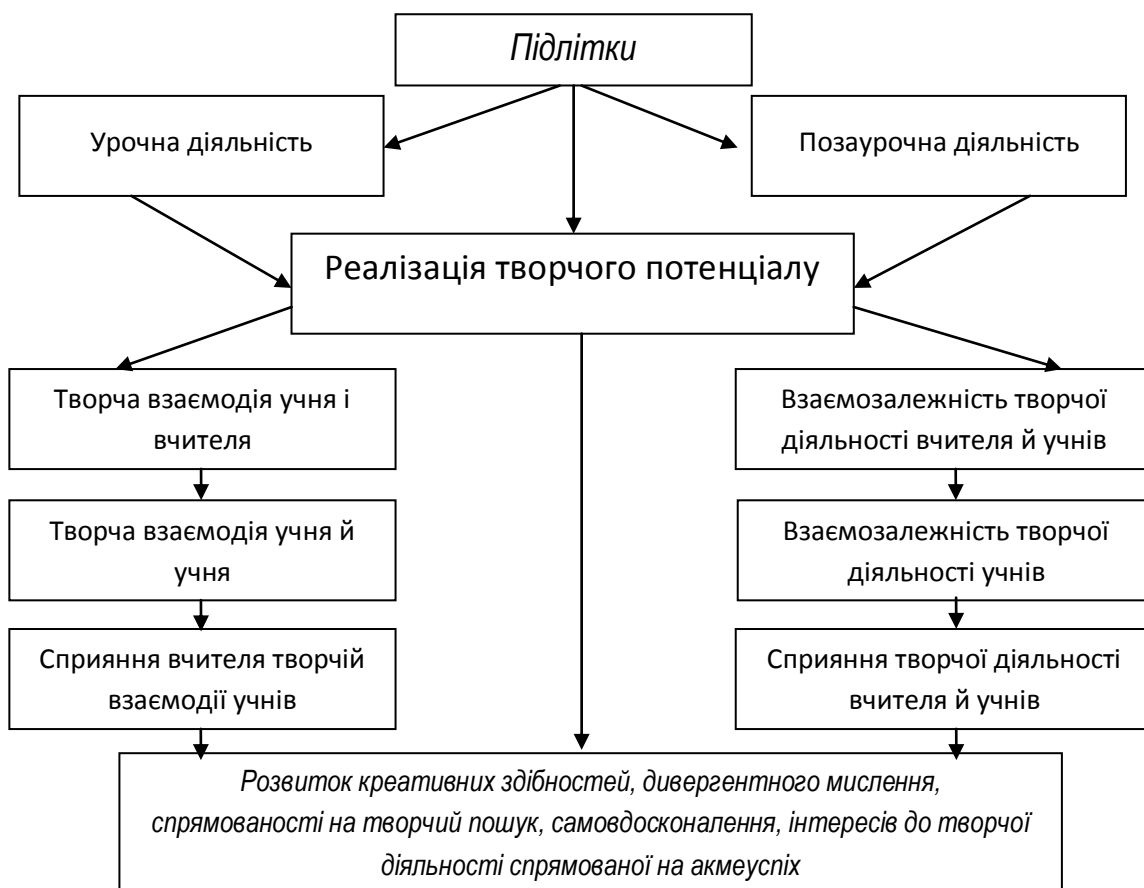


Рис. 1. Модель естетичного виховання підлітків спрямованих на акмеуспіх

Естетичне виховання підлітків відповідно до створеною нами моделі (рис.1) відбувається в урочній та позаурочній діяльності. Як урочна, так і позаурочна діяльність спрямована на реалізацію творчого потенціалу учнів.

Взаємодія, на нашу думку, має відбуватися на двох рівнях в урочній діяльності – творча взаємодія учня і вчителя і творча взаємодія учня й учня. При цьому творчій взаємодії учнів обов'язково сприяє вчитель.

В позаурочній діяльності взаємодія відбувається також на двох рівнях – взаємозалежність творчої діяльності вчителя й учнів та взаємозалежність творчої діяльності учнів при безпосередньому сприянні вчителя творчій діяльності учнів.

Відтак, працюючи за цією моделлю ми досягаємо розвитку креативних здібностей, дивергентного мислення, спрямованості на творчий пошук, самовдосконалення, інтересів до власної творчої діяльності учнів, спрямованої на акмеуспіх.

МОДЕЛЬ ВЗАЄМОДІЇ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО ТА ПОЗАШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ В НАЦІОНАЛЬНОМУ ВИХОВАННІ ПІДЛІТКІВ

Карпенко Олена Василівна,
керівник гуртка "Народознавство" Роменського ЦДТЮТ Роменської міської ради

У моделі розглядаються шляхи розв'язання завдання дослідження взаємодії загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів в національному вихованні підлітків (рис. 1).

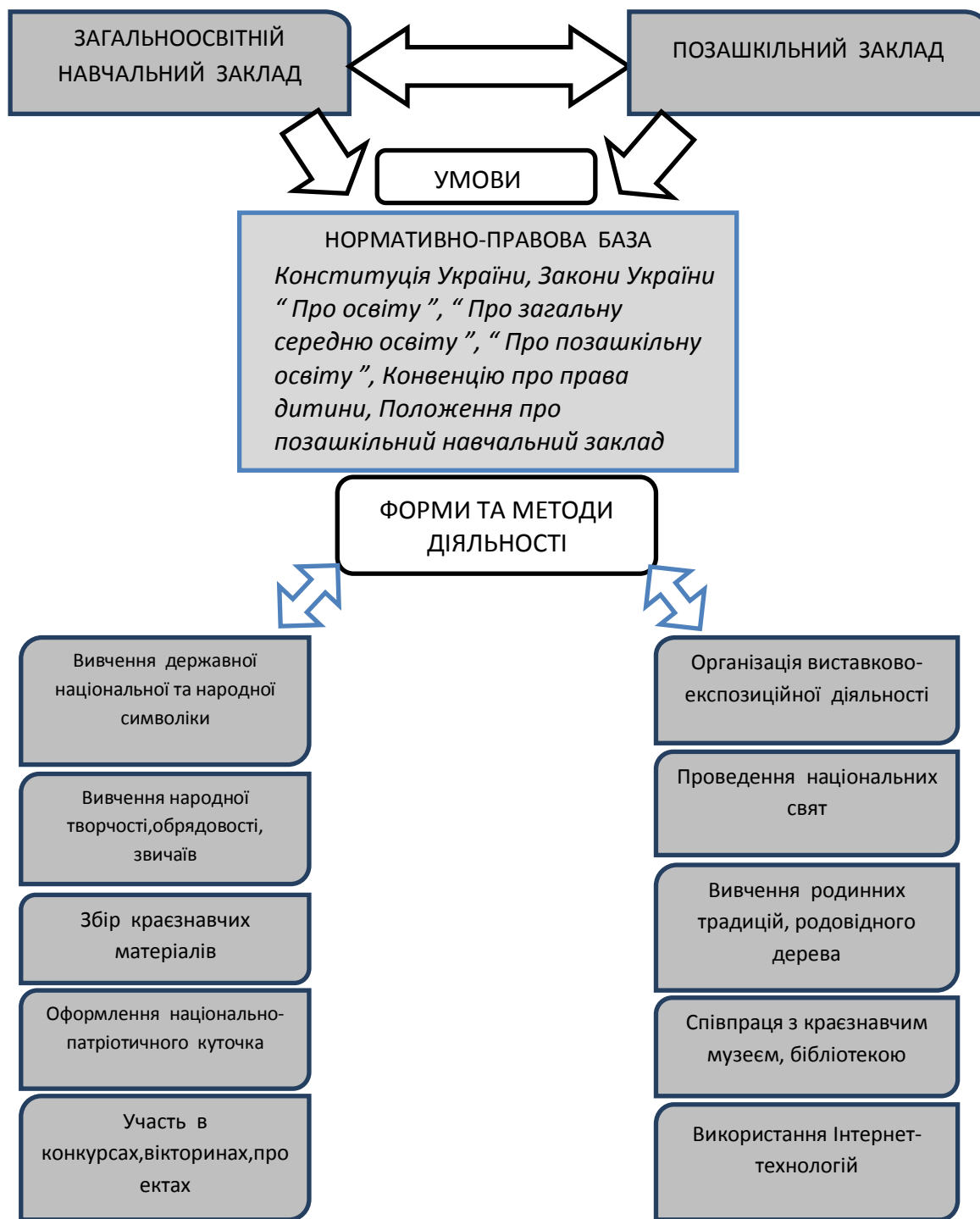


Рис. 1. Модель взаємодії загальноосвітнього та позашкільного навчального закладу в національному вихованні підлітків

ОРГАНІЗАЦІЯ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ШКОЛІ

Гусаренко Тетяна Миколаївна,

заступник директора з виховної роботи ЗОШ I-III ст. № 5 м. Ромни Роменської міської ради

У статті розкриті основні шляхи процесу естетичного виховання учнів основної школи. Форми естетичного виховання продемонстровані в урочній, позаурочній та позашкільній діяльності, яка невід’ємно пов’язана зі школою.

Позашкільні й позакласні методи естетичного виховання можуть бути важливими, але додатковими засобами здобуття естетичних навичок (факультативи, гуртки і та ін.).

Б.М. Неменський щодо цієї педагогічної проблеми твердо заявляє: “...єдиним вирішальним полем для цієї роботи є загальноосвітня школа, уроки мистецтва, що охоплюють 100 % дітей. Вважати, що це завдання виконують позакласні форми – самообман...” [1, с. 40].

Проте, у загальній системі естетичного виховання підлітків не виявлені закономірності взаємодії із позашкільними закладами, не напрацьовані форми і методи їх спільної художньо-творчої роботи, тому запропонуємо нову організаційну модель роботи з естетичного виховання підлітків загальноосвітнього навчального закладу й винайдемо шляхи реалізації естетичного виховання підлітків.



Рис. 1. Модель організації естетичного виховання в школі

Естетичне виховання як неперервний процес має здійснюватися передусім у діяльності, в різнобічній соціальній творчості. Необхідно не лише навчити кожну людину естетично-почуттєво реагувати на оточуючий світ, але й збудити потребу його перетворення без

нанесення йому екологічної шкоди, згідно з естетичними нормами й ідеалами; постійно прагнути до високої професійної майстерності, органічно поєднувати духовну і фізичну досконалість.

Естетичне виховання – один з основних напрямів навчально-виховної системи Роменської загальноосвітньої школи I-III ступенів №5.

Організація естетичного виховання у навчальному закладі здійснюється за трьома основними векторами (модель – рис. 1):

- урочна діяльність;
- позаурочна діяльність;
- позашкільна робота.

Складовими урочної діяльності є предмети навчального процесу, які відіграють головну роль щодо естетичного виховання дітей та підлітків: музичне та образотворче мистецтво, художня культура, українська та зарубіжна література, історія, фізична культура. Під час вивчення цих навчальних дисциплін учні отримують певну суму знань, які допомагають формуванню у них естетичної культури та художньо-естетичних смаків, пробуджують бажання не лише споглядати, а й власними руками творити прекрасне.

Творити прекрасне учням допомагають складові позаурочної діяльності. Це робота в гуртках та факультативах естетичного напрямлення, у шкільному музейному комплексі (музеї: народознавства, бойової слави, Книги та ноосфери), шкільній бібліотеці, спортивних секціях.

Займаючись позаурочною діяльністю, діти мають можливість отримувати додаткові знання, розвивати свої естетичні смаки та здібності, удосконалювати практичні навички, ділитися досвідом роботи з іншими, брати участь у виставках, презентаціях, конкурсах, фестивалях, майстер-класах тощо.

Працюючи над організацією естетичного виховання учнів, школа тісно співпрацює з позашкільням. Позашкільня діяльність міста представлена музичною школою, художньою студією, центром дитячої творчості, міським центром культури та дозвілля, центром позашкільньої роботи, спортивною школою, дитячими церковними школами.

Позашкільня діяльності не лише розвиває творчі здібності дітей, а й дуже часто допомагає їм зробити вибір майбутньої діяльності, дає необхідні знання та підготовку для вступу до обраного навчального закладу, знайти та реалізувати себе в житті. То ж, працюючи над естетичним вихованням своїх учнів, слід завжди пам'ятати, що людина, позбавлена почуття прекрасного, естетичної культури, є недосконалою, духовно бідною, хоча б яким матеріальним багатством вона не прагнула компенсувати цей недолік.

Література:

1. *Неменський Б.М. Роль мистецтва у системі загальної освіти. Чого і як ми навчаємо? / Б.М. Неменський // Початкова школа. – 2000. – № 4. – С.38-41.*

МОДЕЛЬ ВЗАЄМОДІЇ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО ТА ПОЗАШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ В ЕСТЕТИЧНОМУ ВИХОВАННІ ПІДЛІТКІВ

*Бондаренко Оксана В'ячеславівна,
керівник гуртка соціокультурного напрямку*

КЗ Сумський міський центр науково-технічної творчості молоді Сумської міської ради

У статті розкрита взаємодія із загальноосвітніми школами, яка передбачає функціонування гуртків позашкільного закладу саме на базі загальноосвітніх шкіл.

Найбільш поширеною є співпраця позашкільного закладу із загальноосвітніми школами, яка передбачає функціонування гуртків позашкільного закладу на базі загальноосвітніх шкіл. Така можливість передбачена Положенням про позашкільний заклад, відповідно до якого позашкільний навчальний заклад може організовувати роботу своїх гуртків, груп та інших творчих об'єднань у приміщеннях загальноосвітніх, навчальних закладів відповідно до укладених угод із зазначеними закладами.

З метою організації змістовного відпочинку дітей пришкольні табори загальноосвітніх шкіл можуть співпрацювати з позашкільними навчальними закладами. Так, приміром, працівники позашкільних закладів можуть проводити роботу з організації майстер-класів для керівників гуртків та вихователів таборів, проведення в таборах занять різнопрофільних гуртків.

Співпраця з реалізації дитячих громадських ініціатив включає функціонування на базі позашкільного закладу навчання активу (лідерів) учнівського самоврядування, де має змогу розвинути свої лідерські якості найбільш соціально активна молодь; діяльність на базі позашкільного навчального закладу дитячої громадської організації, тощо.

Безперечно плідною є співпраця загальноосвітніх навчальних закладів з позашкільними в рамках участі дітей у різного роду конкурсах та змаганнях, які проводять позашкільні навчальні заклади.

Важливою формою роботи є організація майстер класів для педагогів шкіл керівниками гуртків позашкільних навчальних закладів.

Плідною є і співпраця даних закладів у рамках організації екскурсій на виставки, організовані позашкільними навчальними закладами.

Спільні семінари для педагогічних працівників як загальноосвітніх, так і позашкільних навчальних закладів сприяють спільному пошуку шляхів активізації творчої діяльності дітей як у школі, так і у вільний від уроків час, створенню умов для впровадження позитивного досвіду щодо соціалізації дитячої особистості, розвитку духовно-моральних якостей особистості дитини, інтелектуальних здібностей, трудових якостей і вмінь.

Відповідно до наведених доказів вибудовуємо модель взаємодії загальноосвітнього та позашкільного навчального закладу в естетичному вихованні підлітків (рис.1).

ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ

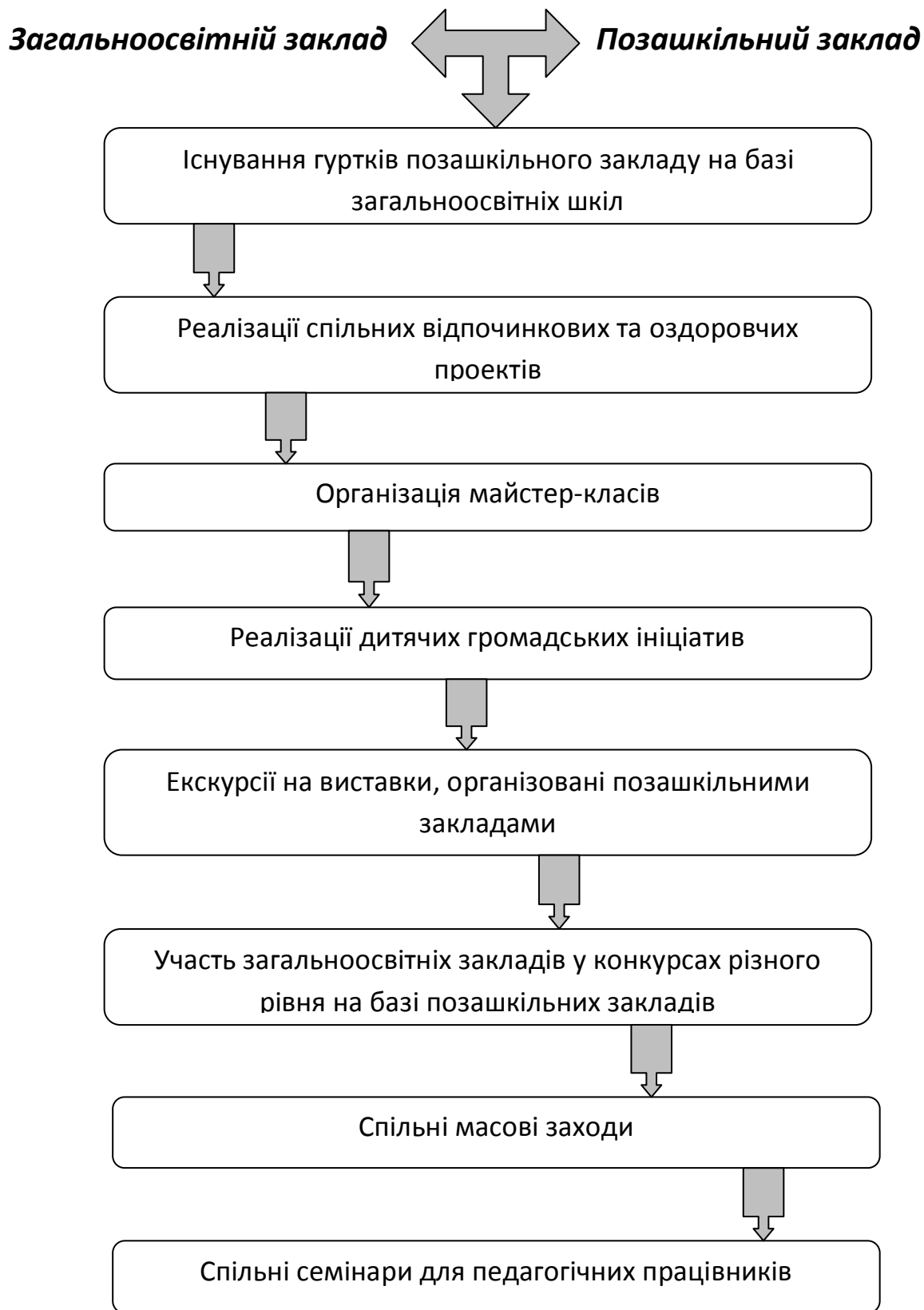


Рис.1. Модель взаємодії загальноосвітнього та позашкільного навчального закладу в естетичному вихованні підлітків

Отже, активізації творчої діяльності дітей відповідно до нашої моделі, відбуватиметься, на нашу думку, ефективніше й цікавіше.

МОДЕЛЬ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ У МИХАЙЛІВСЬКІЙ ЗОШ I-III СТУПЕНІВ

*Васильченко Ірина Михайлівна, магістр з управління навчальним закладом,
директор Михайлівської ЗОШ I-III ступенів Лебединської районної ради;
Вознюк Наталія Миколаївна, заст. директора Михайлівської ЗОШ I-III ступенів
Лебединської районної ради;*

У моделі показуємо складові естетичного виховання на уроках та в позакласній роботі.
Коротко розкриваємо сутність естетичного виховання.

Естетичне виховання – це:

- формування естетичних знань, смаків, ідеалів, розвиток здібностей до естетичного сприйняття явищ дійсності, творів мистецтва, потребу вносити прекрасне в оточуючий світ, зберігати прекрасне;
- одна з важливих сторін системи всебічного і гармонійного розвитку особистості;
- сукупність дій вихователя і вихованців, які забезпечують формування естетичної культури особистості.

Напрями естетичного виховання показуємо в нашій моделі (рис.1).



Рис. 1. Модель естетичного виховання підлітків

Естетичне виховання на уроках

Естетичне виховання на уроках здійснюється у системі вивчення навчальних дисциплін у школі.

На уроках учні знайомляться з прекрасним в оточуючій природі, людських стосунках, у мистецтві. Вже в початкових класах дітей навчають правильній і виразній літературній мові, вмінню цінувати і розуміти прекрасне у природі, праці, стосунках.

Особливе місце серед навчальних предметів займає література. Естетичне виховання на уроках літератури сприяє розвитку творчих здібностей учнів: у них виникає потреба писати вірші, розповіді, критичні нариси тощо.

Уроки образотворчого мистецтва мають важливе естетичне виховне значення для дітей. При залученні їх до образотворчого мистецтва розвиваються естетичні смаки і можливості.

На уроках образотворчого мистецтва здійснюється первинне знайомство з творами художників, використаних із метою характерного виховання, розвитку художнього смаку дитини і її художньо-творчих здібностей.

Так, засобами живопису, скульптури, архітектури, графіки виражається краса життя, природи, виражаються високі думки, почуття.

Музика є одним із видів мистецтв, який і складає основний зміст предмету. А разом з літературою і образотворчим мистецтвом складають естетичний цикл. Тому твори образотворчого мистецтва, художнє слово допомагають передати глибину почуттів, які втілені в музиці. А в свою чергу, музика здібна викликати настій, переживання, які співзвучні багатьом творам живопису і літератури.

Художня культура світу – це предмет, який розглядає загальні закономірності розвитку різних видів мистецтва в їх тісному взаємозв'язку, життєві корені мистецтва, його зв'язок із суспільним рухом епохи, його активну роль у житті людини.

Метою викладання художньої культури світу є створення умови для живого спілкування учнів з шедеврами світового мистецтва на уроках, позакласних заходах і в позашкільному житті.

Уроки історії також мають велику силу естетичного впливу. Події та явища мають пізнавальну та виховну цінність.

Особливе значення в естетичному вихованні мають ті розділи курсу історії, де висвітлено розвиток вітчизняної та зарубіжної культури та мистецтва: живопису, літератури, музики, театру, архітектури.

Природничі науки (біологія, географія) мають важливе значення для виховання почуттів прекрасного (у природі, у рослинному та тваринному світі).

Нарешті, особистість вчителя, його загальна культура, мовлення, естетика манер, одягу, зачіски можуть стати на уроці зразком естетичної поведінки школярів.

Позакласна робота

Найбільш поширеною формою естетичної просвіти є гуртки: літературні, виразного читання, образотворчого мистецтва та ін.

Важливим є участь у міжнародних та регіональних проектах, конкурсах, відвідування театрів, виставок, музеїв, концертів, галерей та ін.

У школі повинні бути сольні та хорові співи, драматургія, виразне читання, хореографія.

Естетичне виховання школярів як процес оволодіння ними естетичною культурою сприяє всебічному гармонійному розвитку особистості, залученню до духовної культури людства, творчості в різних галузях життєдіяльності, формує ставлення до праці, пізнання, спілкування, природи, світу речей.

МОДЕЛЬ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ

Стус Ірина Анатоліївна,
учитель Заводської ЗОШ I-III ступенів Великописарівської районної ради

Модель естетичного виховання Заводської загальноосвітньої школи I-III ступенів Великописарівської районної ради різні види та напрями естетичного виховання підлітків.



Рис.1. Модель естетичного виховання підлітків Заводської ЗОШ I-III ст.

МОДЕЛЬ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ ЛЕБЕДИНСЬКОЇ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ I-III СТУПЕНІВ №3 ЛЕБЕДИНСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Фролова Тетяна Іванівна, магістр з управління навчальним закладом директор школи Лебединської загальноосвітньої школи I-III ступенів №3 Лебединської міської ради;

Стрельник Світлана Миколаївна, вчитель художньої культури Лебединської загальноосвітньої школи I-III ступенів №3 Лебединської міської ради

У статті представлений опис моделі естетичного виховання підлітків Лебединської загальноосвітньої школи I-III ступенів №3 Лебединської міської ради сумської області.

Маєте змогу ознайомитися із двома підходами до побудови моделі – науково-теоретичним (рис.1) та практичним (рис.2).

Важливим кроком на шляху розбудови освітнього простору в Лебединській загальноосвітній школі I-III ступенів №3 Лебединської міської ради Сумської області є створення моделі естетичного виховання підлітків, головним завданням якої є формування в усіх учасників навчально-виховного процесу необхідних знань та умінь, які направлені на розвиток гармонійно розвиненої особистості.

Науково-теоретична модель естетичного виховання підлітків у Лебединській ЗОШ №3

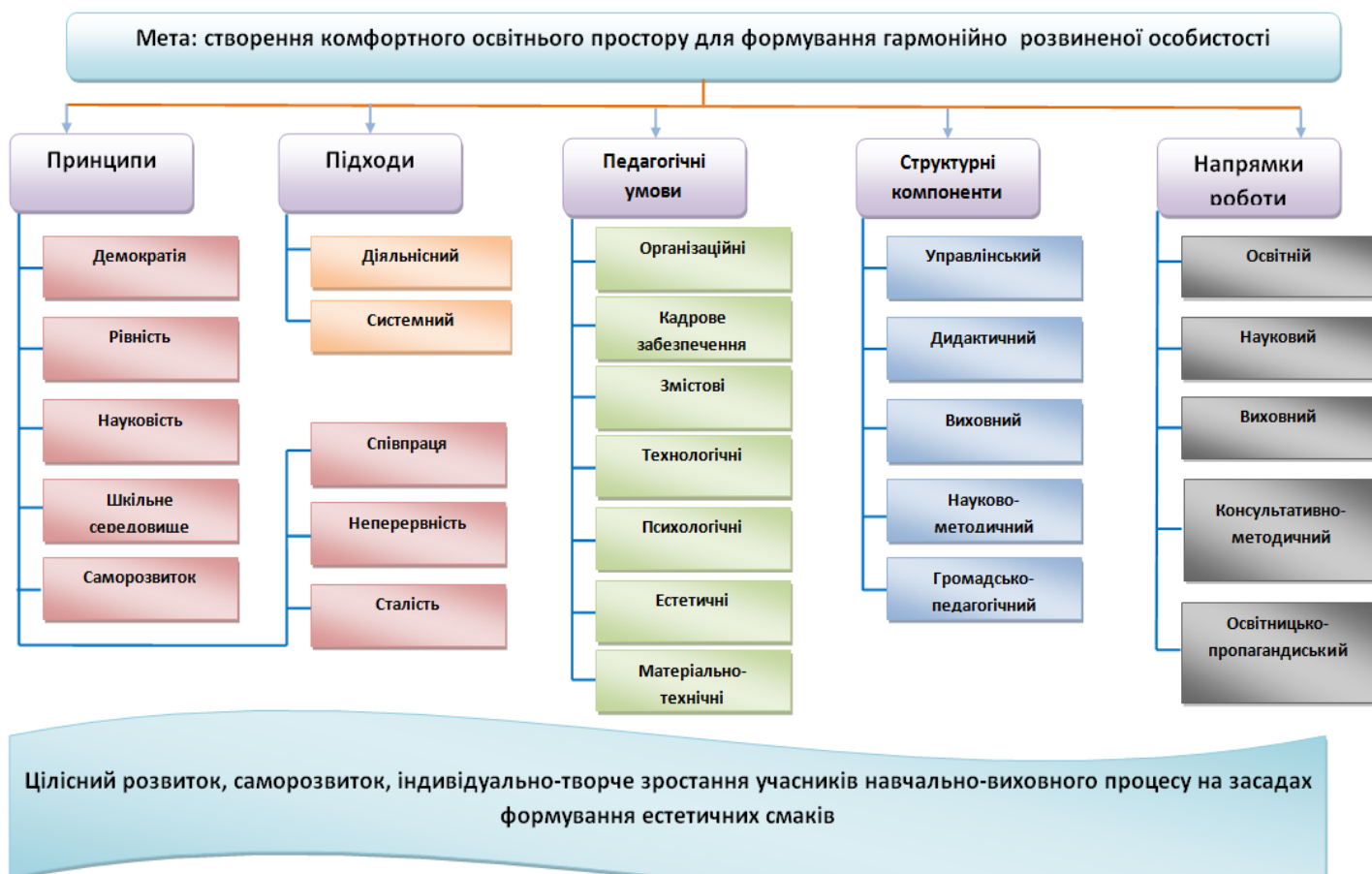


Рис.1. Науково-теоретична модель естетичного виховання підлітків у Лебединській ЗОШ I-III ст. №3

Задоволенню художньо-естетичних потреб школярів сприяє культурно-освітнє середовище навчального закладу, що здатне нести естетичне навантаження та впливати певним чином на естетичний розвиток школярів.

Естетичне виховання підлітків базується на соціальній моделі, при якій наголос робиться на сукупну організацію всієї справи, приділяючи одночасно виключно пильну увагу кожному учаснику навчально-виховного процесу. Такий підхід дає змогу створити найбільш сприятливі соціальні умови, які впливають на бачення перспектив, сприйняття та діяльність усіх, хто працює та навчається в закладі. Це створює позитивний клімат, який впливає на те, як складаються взаємостосунки між учасниками навчально-виховного процесу, як ними приймаються рішення і як розвиваються їхні ціннісні і особистісні позиції та відносини.

В основу моделі естетичного виховання підлітків покладена модель функціонування і естетичного розвитку людини. Ця модель має прикладне значення, оскільки передбачає взаємодію функціонування різних компонентів освітнього процесу.

Створена й апробована модель естетичного виховання підлітків працює як цілісна соціально-педагогічна система, зміст якої формують сплановані завдання та заходи, що реалізуються через підсистеми – управлінську, дидактичну, науково-методичну, виховну, громадсько-педагогічну. Принципами та передумовами її впровадження є послідовність у діях, системність, неперервність, об'єктивність і достовірність інформації, єдність поваги та вимогливості до особистості, свободи та відповідальності усіх дорослих, дотичних до проблеми естетичного виховання учнів.

Успішне функціонування естетичного виховання у Лебединській загальноосвітній школі I-III ступенів №3 Лебединської міської ради Сумської області забезпечується створенням відповідних організаційно-педагогічних умов, які включають в себе:

- організаційні,
- кадрові,
- змістові,
- технологічні,
- естетичні,
- матеріально-технічні складові.

Зміст складових моделі визначає комфортне навчання дитини в школі; оптимальну організацію навчального процесу; повноцінний та раціонально організований режим естетичного виховання.

Моделлю визначені пріоритетні напрями роботи навчального закладу як простору для формування гармонійно розвиненої особистості, а саме:

- освітній: забезпечення загальної підготовки учнів, батьків, педагогів з питань естетичного виховання підлітків;

- науковий: розробка методичних рекомендацій, посібників, методик викладання з питань формування естетичних смаків школярів;
- профілактичний: організація діагностики стану естетичного виховання учнів;
- консультативно-методичний: консультативна допомога учасникам навчально-виховного процесу з питань орієнтації дітей та підлітків на формування їх естетичних смаків;
- просвітницько-пропагандистський: підвищення естетичної культури серед широких верств населення.

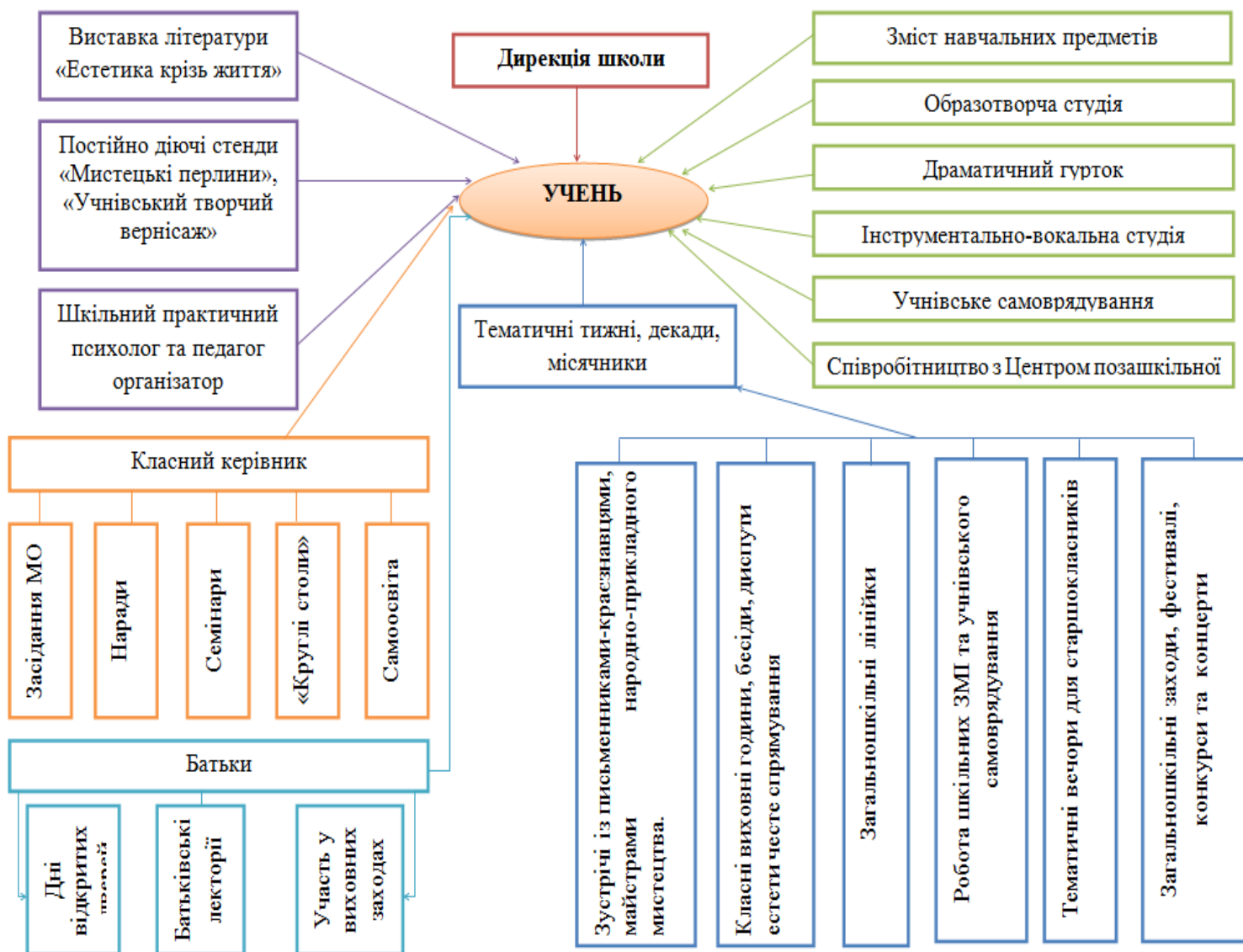


Рис.2. Практична модель естетичного виховання підлітків Лебединської ЗОШ І-ІІІ ст. №3

Навчально-виховний процес даної моделі організований таким чином, щоб у ньому кожний учасник спільної освітньої діяльності мав би можливість сприяти формуванню гармонійно розвиненої особистості.

МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОГО СЕРЕДОВИЩА В КУССШ №9

Щербань Ліна Григорівна,

*учитель образотворчого мистецтва та художньої культури
Сумської спеціалізованої школи I-III ступенів № 9 Сумської міської ради*

У статті розглядаються проблеми естетичного виховання в загальноосвітньому навчальному закладі. Показані складові моделі формування естетичного середовища, яке виховує підлітків.

Важливою складовою всебічного гармонійного розвитку особистості є естетичне виховання. Естетичне виховання – складова частина виховного процесу, безпосередньо спрямована на формування здатності сприймати і перетворювати дійсність за законами краси в усіх сферах діяльності людини.

Методологічною засадою естетичного виховання є етика – наука про загальні закономірності художнього освоєння дійсності людиною, про сутність і форми відображення дійсності й перетворення життя за законами краси, про роль мистецтва в розвитку суспільства.

У процесі естетичного виховання формуються естетична свідомість і поведінка школяра. Естетична свідомість – форма суспільної свідомості, що являє собою художньо-емоційне освоєння дійсності через естетичні почуття, переживання, оцінки, смаки, ідеали тощо і концентровано виражається в мистецькій творчості та естетичних поглядах.

Естетичні почуття – особливі почуття насолоди, які відчуває людина, сприймаючи прекрасне в дійсності й у творах мистецтва. Естетичний смак – здатність людини правильно оцінювати прекрасне, відокремлювати справді прекрасне від неестетичного. Естетичний ідеал – уявлення людини про прекрасне, до чого вона прагне, на що рівняється. Естетика поведінки – риси прекрасного у вчинках і діях людини (у ставленні до праці й до суспільства, в манерах і зовнішньому вигляді, у формах спілкування з людьми).

У процесі естетичного виховання важливо навчити старшокласників розуміти й сприймати красу. Спостерігаючи прекрасне, людина не може залишатися байдужою, вона переживає, відчуваючи любов або ненависть до спостережуваного. Тому потрібно, щоб підлітки вміли розрізняти справді красиве і потворне. Під час естетичного сприймання виникають певні емоції. Завдання виховання – створення умов, які б сприяли формуванню емоційної сфери підлітків. Багатство емоційної сфери людини свідчить про її духовне багатство.

Складною є проблема формування сприймання мистецтва. Щоб сприймати художній чи музичний твір, треба мати елементарну теоретичну підготовку. Краще сприймається те, що зрозуміле, про що є певні знання. Цей принциповий підхід слід узяти за основу при використанні в естетичному вихованні музики, образотворчого мистецтва, скульптури.

Сформовані естетичні смаки та естетичний ідеал і розвинена здатність оцінювати прекрасне дають людині змогу зрозуміти суть прекрасного. Сприймаючи прекрасне, аналізуючи побачене, порівнюючи з відомим і баченим раніше, вона дає йому певну оцінку. Рівень такого естетичного мислення залежить від розумового виховання, вміння здійснювати мислительні операції.

Поряд із розвитком естетичного сприймання, прищепленням естетичних смаків у процесі естетичного виховання в старшокласників формують естетичне ставлення до навколишньої дійсності. Людина повинна не лише милуватися красою природи чи пам'ятками культури, а й берегти і захищати їх.

Важливе значення має виховання у підлітків естетики поведінки – акуратності в одязі, красивої постави і манер, уміння триматися невимушено, природно, культурно й естетично виявляти свої емоції. Ці якості тісно пов'язані з моральністю особистості учня.

В естетичному вихованні підлітків використовують різні джерела:

а) **твори образотворчого мистецтва.** Під час спостереження картини або скульптури, яка відображає життя людини чи природи, в підлітка розвивається не лише сприйняття, а й фантазія: він мислить, уявляє, "домальовує" зображене, бачить за картиною події, образи, характери;

б) **музику**, яка, відображаючи дійсність за допомогою мелодій, інтонацій, тембру, впливає на емоційно-почуттєву сферу людини, на її поведінку;

в) **художню літературу.** Головним виразником естетики в літературі є слово. На думку К. Ушинського, слово як засіб вираження в літературному творі набуває подвійної художньої сили. Словесний образ має ще й понятійну основу і сприймається насамперед розумом. Тому література – важливий засіб розвитку інтелекту старшокласників;

г) **театр, кіно, телебачення, естрада, цирк.** Цінність їх у тому, що, крім змістової частини, вони об'єднують у собі елементи багатьох видів мистецтв (літератури, музики, образотворчого мистецтва, танцю);

г) **поведінка і діяльність школярів.** Достойні вчинки учнів, успіхи в навчанні, праці, спортивній, громадській, художній діяльності повинні стати предметом обговорення з естетичних позицій;

д) **природа:** її краса в розмаїтті та гармонії барв, звуків, форм, закономірній зміні явищ, які мають місце в живій і неживій природі;

е) **факти, події суспільного життя.** Героїчні вчинки людей, краса їх взаємин, духовне багатство, моральна чистота й фізична досконалість повинні бути предметом обговорення з підлітками;

є) **оформлення побуту** (залучення старшокласників до створення естетичної обстановки в школі, класі, квартирі).

Одним з головних шляхів естетичного виховання в школі є навчальна робота. У багатьох школах створено малі академії народних мистецтв (МАН), університети народознавства тощо.

Естетичне виховання – це процес формування цілісного сприйняття і правильного розуміння прекрасного у мистецтві та дійсності; здатність до творчого самовиявлення притаманна людині.

Однак ця здатність вимагає свідомого, цілеспрямованого, планомірного і систематичного розвитку.

Основою, на якій здійснюється естетичне виховання є певний рівень художньо-естетичної культури особистості, її здатності до естетичного освоєння дійсності. Цей рівень виявляється як у розвитку всіх компонентів естетичної свідомості (почуттів, поглядів, переживань, оцінок, смаків, потреб та ідеалів), так і в розвитку умінь і навичок активної перетворюючої діяльності у мистецтві, праці, побуті людських взаєминах. Формування у школярів певної системи художніх уявлень, поглядів, які зможуть допомогти їм виробити в собі дійові критерії естетичних цінностей, готовність та уміння вносити елементи прекрасного у своє життя, починається із сприймання оточуючого.

Завданням естетичного виховання є не тільки розширення художнього сприймання, списку прочитаних книг, почутих музичних творів, а й **організація людських почуттів, духовного росту особистості, регуляція і корекція поведінки.**

У напрямку дослідження проблем оновлення системи естетичного виховання і навчання працюють С. Замашна, С. Коновець, Н. Миропольська, М. Опанащук, Л.Серих та ін.

Однією з найважливіших форм естетичного виховання є мистецтво. Будучи джерелом естетичної насолоди, воно виступає для підлітка засобом пізнання і оцінки оточуючої дійсності і самого себе.

Сучасний соціокультурний, економічний розвиток країни, процеси глобалізації, інформатизації суспільства не применшують, а навпаки, поглиблюють значимість морально-естетичного виховання людини. Прояви негативних явищ у підлітковому й молодіжному середовищі, подвійність моралі в певній його частини, зміна ціннісних ідеалів, утриманська психологія, споживче відношення до життя, низька культура поведінки спричинили збіднення емоційних почуттів і моральну глухоту сучасних підлітків.

Сучасне навчання, спрямоване на досягнення освітніх стандартів, не дозволяє загальноосвітній школі приділяти достатню увагу проблемам виховання, які набувають актуальності.

Назріла необхідність створення педагогічного середовища, у якій би підліток міг звертатися до високих моральних й естетичних зразків в активній взаємодії з педагогами й батьками.

Значними можливостями в рішенні завдань естетичного виховання дітей володіє система додаткової освіти, покликана задовольняти інтереси дітей і підлітків, їх духовні, соціокультурні й освітні потреби, що має умови для самовизначення, самовиховання й самореалізації особистості.

Естетичне виховання – це соціокультурно-обумовлений процес цілеспрямованої взаємодії вихователів і вихованців, у якому створюються умови для їхнього самовиховання, розвитку здатності сприймати й цінувати прекрасне в житті й мистецтві, удосконалювати навколишній світ на основі гуманістичних ідеалів, загальнолюдських цінностей і норм морального поведіння.

Ціль, яку наслідуює педагог – формування естетичного середовища в естетичному вихованні підлітків.

Основні завдання естетичного виховання такі:

- 1) *виховання в особистості почуття прекрасного;*
- 2) *формування умінь і навичок творити красу в повсякденному житті;*
- 3) *формування уміння відрізняти прекрасне від потворного;*
- 4) *формування уміння жити за законами духовної краси.*

Який зміст естетичного виховання? Визначимо його.

Змістом естетичного виховання є естетичне сприйняття, естетичні судження, естетичні знання, естетична культура, естетичні ідеали, естетичні почуття, естетичні переживання, естетична насолода, естетичні смаки, естетична діяльність.

У комплексі ці категорії розкривають сутність естетичного виховання, розширюють його палітру, становлять його структуру.

Структура (лат. *structura* – побудова, розміщення) – внутрішня будова чогось, певний взаємозв'язок складових частин цілого.

Естетичне сприйняття – початковий момент у процесі естетичного ставлення до дійсності, який проявляється в спостережливості, вмінні помітити найбільш суттєве, що відображує зовнішню та внутрішню красу предмета, явища, процесу. Поети, письменники, художники завдяки загостреному естетичному сприйняттю викрешують вогонь краси здавалося б із буденних подій.

У процесі естетичного виховання важливо розвивати естетичні судження, які передають ставлення особистості до певного об'єкта, явища. Варто не нав'язувати школярам своїх міркувань, а допомагати їм виявляти самостійність в оцінці тих чи тих предметів і явищ з погляду їх естетичної цінності.

Тільки згодом, з досвідом формується певний естетичний ідеал як своєрідний зразок, із позицій якого особистість оцінює предмети, явища навколишньої дійсності.

Естетичні знання сприяють сприйняттю й оцінці прекрасного в навколишній дійсності, становленню естетичних ідеалів і смаків, а також оволодіння тими вміннями й навичками, що дозволяють здійснювати естетичну, художньо-творчу діяльність.

Естетична культура передбачає сформованість у людини естетичних знань, смаків, ідеалів, розвиток здібностей до естетичного сприймання явищ дійсності, творів мистецтва, потребу вносити прекрасне в навколишній світ, зберігати прекрасне.

Естетичні почуття виражаються у схвалюванні людини, відчутті нею насолоди від сприйняття творів мистецтва, краси природи, у прагненні до активної творчості діяльності у сфері мистецтва [1].

Естетичні переживання – це почуття людини, які пов'язані з конкретними предметами, явищами, що їх сприймає особистість.

Психолог С.Л. Рубінштейн зазначав: "Зв'язок почуттів з предметом, який його викликає і на який воно спрямоване, витупає особливо яскраво в естетичних переживаннях". Коли твори мистецтва, картини природи чи людини викликають естетичні почуття, то це пробуджує в особистості хвилювання, переживання. Сукупність людських почуттів – це, по суті, сукупність ставлення людини до навколишнього світу і передусім до інших людей у живій і безпосередній формі особистого переживання [2].

Естетична насолода проявляється у відчутті задоволення внаслідок сприймання об'єктів красивого, що спонукає до любовання ним; задоволення від участі у творенні прекрасного [1].

Естетичний ідеал відображує уявлення людини про красу, підкреслює критерії, за якими варто оцінювати ті чи ті предмети та явища. З одного боку, естетичний ідеал є своєрідним еталоном, а з другого – він все-таки не позбавлений впливу індивідуальних суджень. Тому поняття естетичного ідеалу є певною мірою чинником індивідуальним [1].

На основі естетичних знань, сприйняття, почуття, ідеалів, суджень формуються естетичні смаки [2].

Естетичні смаки – це стійке, емоційно-оціночне ставлення людини до прекрасного, що має вибіркового, суб'єктивного характеру. Тому не може бути якихось стандартних смаків. Це чуттєва категорія, що пов'язана передусім з індивідуальним баченням й індивідуальним сприйняттям.

Кінцева мета естетичного виховання — формування готовності людини до естетичної діяльності як важливого компонента естетичної культури. Існують різні види такої діяльності:

- організація естетичного середовища, в якому живе, працює, вчиться, відпочиває людина;
- конкретна творча діяльність в галузі мистецтва, літератури та ін.;
- пропаганда мистецтва, естетичних ідеалів;

- естетична виразність у навчальній, виробничій, побутовій діяльності;
- виявлення естетичної культури у взаєминах із людьми.

Завдання вчителя:

- з допомогою різних форм роботи (бесіди, літературні години, вернісажі, літературні вітальні, виставки) знайомити дітей з шедеврами світового мистецтва;
- навчити дітей сприймати прекрасне, уважно бачити і чути його;
- показати (або представити) національну своєрідність та величезне значення світової та української культури (традиційні обряди як важливий фактор естетичного виховання);
- закласти і розвивати поняття морально-естетичного порядку;
- розвивати здібності до творчого мислення.

Принцип діяльності програми: гуманізм, проблемність, історизм;

- диференційність;
- краєзнавчий принцип (опанування культури та мистецтва рідного краю з максимальним використанням виховного потенціалу художньо-естетичного середовища).

Основні напрямки діяльності:

- інформаційний;
- освітній;
- культурно-просвітницький;
- організація творчої та практичної діяльності;
- інтелектуально-дозвільний;
- рекламний.

Реалізація програми дослідження передбачала рішення наступних завдань: обґрунтувати висунуті критерії й рівневі показники естетичної вихованості підлітків; реалізувати в процесі навчання виявлені педагогічні умови естетичного виховання підлітків; розробити програму організації й проведення дослідно-експериментальної роботи, у тому числі діагностичних процедур; провести діагностичне дослідження динаміки рівнів естетичної вихованості підлітків; розробити модель формування естетичного середовища (рис. 1).

Відповідно до завдань експерименту вивчався вихідний рівень сформованості естетичного сприйняття навколишнього середовища у підлітків. Діагностування проводилось на основі тестових завдань, спостережень, створення естетичних ситуацій, бесід, логіко-статистичного аналізу творчих робіт підлітків. На підставі матеріалів, отриманих у ході експерименту, на кожного підлітка складено індивідуальну картку, у якій наведено характеристики естетичного сприйняття згідно з визначеними критеріями.

Естетичне середовище, що виступає умовою виховання "людини культури", дозволяє розвивати унікальність і неповторність особистості підлітка, сприяє становленню його естетичних поглядів, переконань, стимулює високоморальні поведження й вчинки.

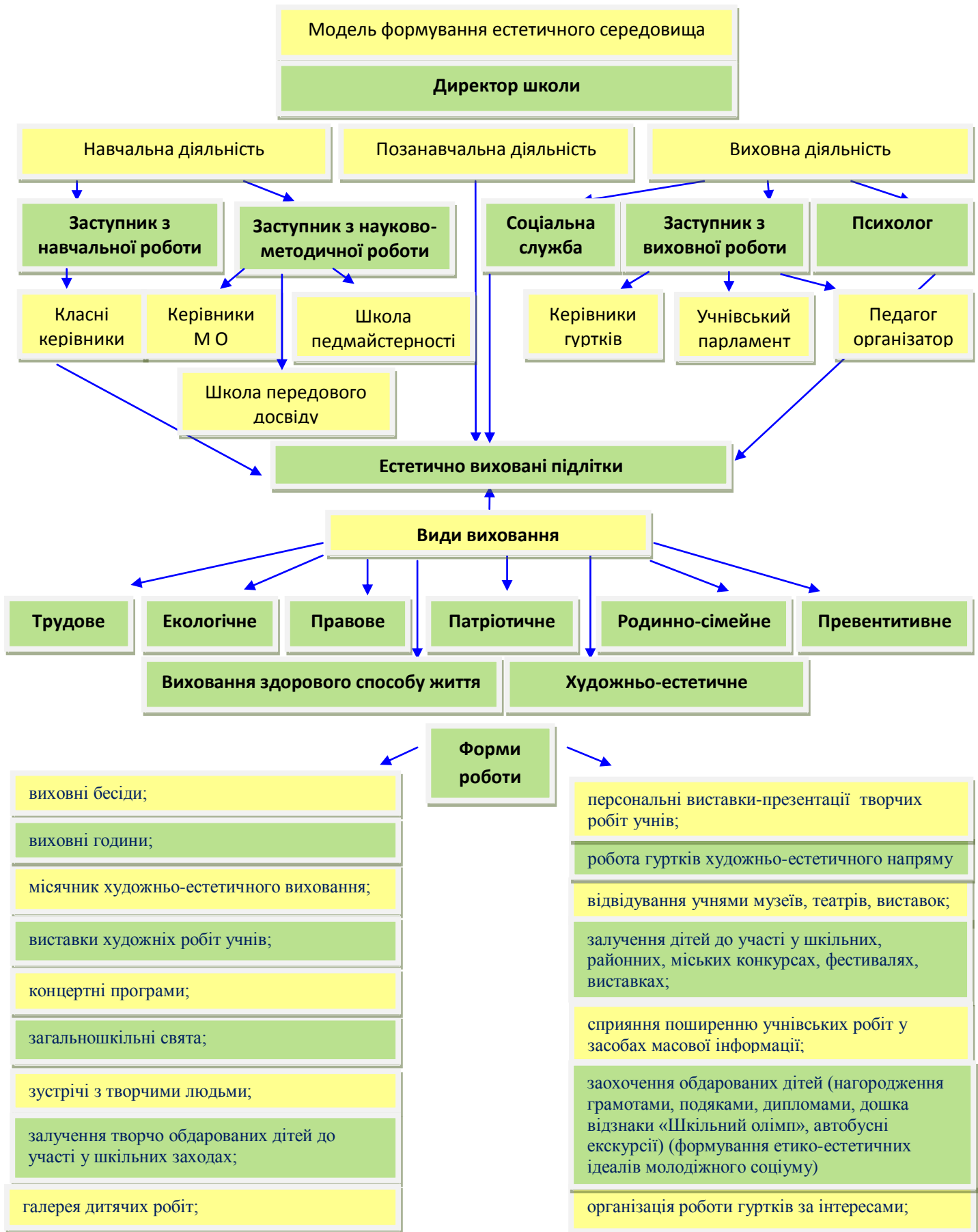


Рис 1. Модель формування естетичного середовища в КУССШ №9

Висновки. Естетична культура особистості – це сформована на основі власного життєвого досвіду та шляхом естетичного виховання з боку суспільства здатність людини розпізнавати й переживати прекрасне й потворне, піднесене й низьке, трагічне й комічне в мистецтві й навколишній дійсності, керуватися виробленими культурою естетичними цінностями у своїй практичній діяльності, створювати красу навколо себе й долати недосконалість світу.

Естетичне виховання проникає в усі сфери дитячого життя, воно забезпечується всіма ланками виховання і використовує багатство і різноманітність його засобів. Усе це дає право вважати головним принципом естетичного виховання принцип все загальності естетичного виховання і художньої освіти.

Методологічною основою і важливим принципом естетичного виховання на сучасному етапі є ідея комплексного підходу, який у реалізації системи естетичного виховання має подвійне значення. По-перше, система естетичного виховання має будуватися так, щоб різні види мистецтва постійно взаємодіяли між собою у процесі впливу на дитину, тобто організовується необхідність тісної взаємодії мистецтва на основі міжпредметних зв'язків. По-друге, естетичне виховання як виховання засобами мистецтва, так і засобами дійсності повинно стати органічною частиною будь-якого виду виховання.

Система естетичного виховання будується з урахуванням принципу творчої самодіяльності учнів. Це виявляється у здатності школярів переносити вироблені творчі навички на виконання будь-якої справи.

Нові завдання в галузі виховання у загальноосвітній школі суверенної України докорінним чином змінили і установки в естетичному вихованні. Від завдань бачити, відчувати, розуміти прекрасне вони перетворились на більш складні і пов'язані зі здатністю творити його у навколишній дійсності, праці, мистецтві, у повсякденному житті. Ця здатність є важливою ознакою нашого часу і забезпечується завдяки реалізації принципу виховання естетичного сприйняття в процесі навчальної діяльності.

Література:

1. Замашна С.М. Шляхи оновлення змісту естетичного виховання в системі загальної середньої освіти // Збірник наукових праць "Оновлення змісту, методів та організаційних форм художньо-естетичного виховання учнівської та студентської молоді". Наукові записки Рівненського педінституту. Випуск 3. – Рівне, 1998. – С.112-113.

2. Кондратенко Г.П. Ціннісно-естетичні орієнтири сучасних підлітків та їх формування в процесі розвитку естетичного світосприйняття // Ціннісні пріоритети освіти у XXI столітті : Матер. міжнар. наук.-практ. конф. (Луганськ, 11-13 листопада 2003 р.). – Ч. 3. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – С.173-178.

ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ

Слюсар Тамара Григорівна,

вчитель образотворчого мистецтва та художньої культури

КУ Сумська спеціалізована школа I-III ступенів № 17 Сумської міської ради

У статті розглядаються основи естетичного виховання, його складові та напрями, які застосовуються в навчально-виховному процесі Сумської спеціалізованої школи I-III ступенів № 17.

"Все прекрасне, що існує в навколишньому світі і створене людиною для інших людей, повинно доторкнутися до серця дитини і облагородити його", – стверджував В. Сухомлинський.

Суспільство дедалі більше вимагає від нас, педагогів, повної відповідальності за долю наших учнів. Це означає, що ми повинні максимально сконцентрувати у своїх руках усі види впливу на особистість дитини.

На жаль, освіта перестала відповідати своєму призначенню, обмежившись лише "завантаженням" учнів знаннями про основи наук і до заучування і здачі тестів та іспитів.

Однак людина – не тільки тіло, але і душа, у якої також є великі потреби. Самою надійною гарантією того, що творчі задуми та дії людини підуть на користь і йому, і його оточенню є тільки його духовність і моральність.

Основною ж метою школи нашого століття має бути подолання розриву між людиною і культурою.

Мистецтво має унікальні можливості впливу на людину, тому художньо-естетичне виховання реалізоване в нашій моделі (рис. 1) розглядається не лише як процес набуття художніх знань і вмінь, а, насамперед, як універсальний засіб особистісного розвитку духовно-моральних цінностей учнів на основі виявлення індивідуальних здібностей, різнобічних естетичних потреб та інтересів.

Процес естетичного виховання триває впродовж всього життя людини і напрями цієї роботи багатогранні. Удосконалення естетичного виховання школярів зумовлює необхідність розвитку у них почуття прекрасного, гармонії, формування високого естетичного смаку, вміння розуміти і цінити твори мистецтва, пам'ятники історії і архітектури, народне декоративно-прикладне мистецтво, красу і велич рідної природи.

У цьому зв'язку значну роль відіграють навчальні предмети: література, музика, образотворче мистецтво, специфіка яких відкриває значні можливості художньо-образного й емоційно-чутливого естетичного пізнання й відображення дійсності.

У сім'ї закладаються основи формування естетичних смаків, естетичних почуттів, інтересів.



Рис.1. Модель естетичного виховання підлітків КУ Сумська спеціалізована школа I-III ступенів №17 м. Суми Сумської області

Організація естетичного побуту в оселі, одяг, краса взаємин між членами сім'ї, оцінка старшими предметів, явищ навколишньої дійсності з позицій естетики, безпосередня участь в естетичній діяльності, іграшки та ін. – все це так чи інакше впливає на формування естетичних почуттів і смаків, інтересів дитини.

На цьому етапі позитивний вплив можуть мати знання батьків у галузі народної педагогіки. Український народ споконвіків цінував і дбав про красу побуту (красиво прибране житло, використання картин, рушників, килимів, інших творів прикладного мистецтва, охайність одягу, упорядкованість садиби), а також брав участь у звичаєвих обрядах, які несуть в собі значний емоційний заряд (свято народження дитини, її хрещення, заручини, весілля та ін.), вивчав пісні. Відтворення народних традицій, обрядів, звичаїв позитивно впливає на естетичне виховання дітей.

Завдання естетичного виховання розв'язуються через залучення школярів до різних сфер діяльності: оволодіння змістом навчальних дисциплін, позакласна виховна робота, що несе в собі естетичне навантаження.

В умовах школи естетичне виховання так чи інакше пронизує всю систему навчально-виховної роботи. Учні оволодівають естетичними знаннями в процесі вивчення навчальних дисциплін. Мова, література, історія, дисципліни природничого циклу несуть в собі значний естетичний потенціал. Особливе місце серед навчальних дисциплін займають музика й образотворче мистецтво.

У рамках загальноосвітніх навчально-виховних закладів в нашій школі широко практикується залучення учнів до різних видів позакласної виховної роботи з естетичним змістом. Це участь у роботі танцювальних гуртків, хорових колективів, студій образотворчого, літературного мистецтва та ін.

Арсенал **засобів** естетичного виховання досить вагомий: навколишнє природне середовище, література, музика, образотворче мистецтво, архітектура, театральне мистецтво, кіномистецтво та ін. Ефективність естетичного виховання забезпечується через єдність та взаємообумовленість національного і загальнолюдського. Естетична культура особистості має формуватися передусім на ґрунті національної культури із залученням до надбань культури світової.

У процесі естетичного виховання традиційно використовують різні **форми**: уроки, семінари, гуртки, екскурсії, конференції, бесіди, диспути, колективні творчі справи, конкурси, вікторини тощо.

Отже, всебічний гармонійний розвиток особистості не можна уявити без її естетичної вихованості. Функціонування системи естетичного виховання ефективно здійснюється тоді, коли вона діє не ізольовано, а включається у комплекс усієї навчально-виховної роботи і здійснюється з допомогою цілеспрямованого педагогічного керівництва.

МОДЕЛЬ ВЗАЄМОДІЇ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО ТА ПОЗАШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ В ПРИРОДНИЧО-ТЕХНІЧНОМУ НАПРЯМУ ОСВІТИ

*Азаренкова Альона Іванівна,
керівник гуртка науково-дослідної роботи МАН Сумського обласного ЦПО та
роботи з талановитою молоддю*

Створена нами модель стосується природничо-математичного напрямку освіти.

У дослідженні зроблена спроба виділити напрями освіти, що взаємодіють, починаючи зі школи й закінчуючи Вузом.

Важливою складовою системи роботи з обдарованими дітьми в школі є позаурочна діяльність учнів, яка включає три основні напрямки:

- інтелектуальну, науково-дослідницьку діяльність;
- спортивно-масову роботу;
- художньо-естетичну діяльність.

Одним із першочергових завдань педагогічного колективу є узгодження цих напрямків, організація та координування всіх видів позаурочної діяльності школярів, розробка та впровадження комплексу заходів для досягнення високих якісних результатів роботи з учнями.

Тому все більшої актуальності набуває проблема моделювання системних педагогічних об'єктів, які є складовими науково-дослідницької та педагогічної діяльності, що дозволить забезпечити інтеграцію процесів на методолого-теоретичному та професійно-технологічному рівнях шляхом співпраці навчального закладу з науковою, творчою елітою регіону та сприятиме вирішенню головного завдання – формування й розвитку *особистості* із свідомою громадською позицією, готовою до відповідального вибору свого місця в житті.

Однією із таких систем може стати НТУ – наукове товариство учнів, основне завдання якого – дати учню змогу розвинути свій інтелект у самостійній творчій діяльності з урахуванням індивідуальних особливостей та нахилів.

Наукове товариство учнів розглядаємо як систему, що є сукупністю елементів, які перебувають у певних зв'язках між собою і утворюють певну єдність.

Виокремимо загальні ознаки такої системи:

- конкретна мета, спільна для всієї сукупності елементів;
- підпорядкування завдань кожного елемента загальній меті системи;
- виконання кожним елементом своїх функцій, що впливають із поставлених завдань;
- конкретні взаємозв'язки між елементами системи;
- наявність органів управління;
- обов'язковий зворотний зв'язок.

Модель взаємодії загальноосвітнього та позашкільного навчального закладу в природничо-технічному напрямку освіти показуємо на рис.1.

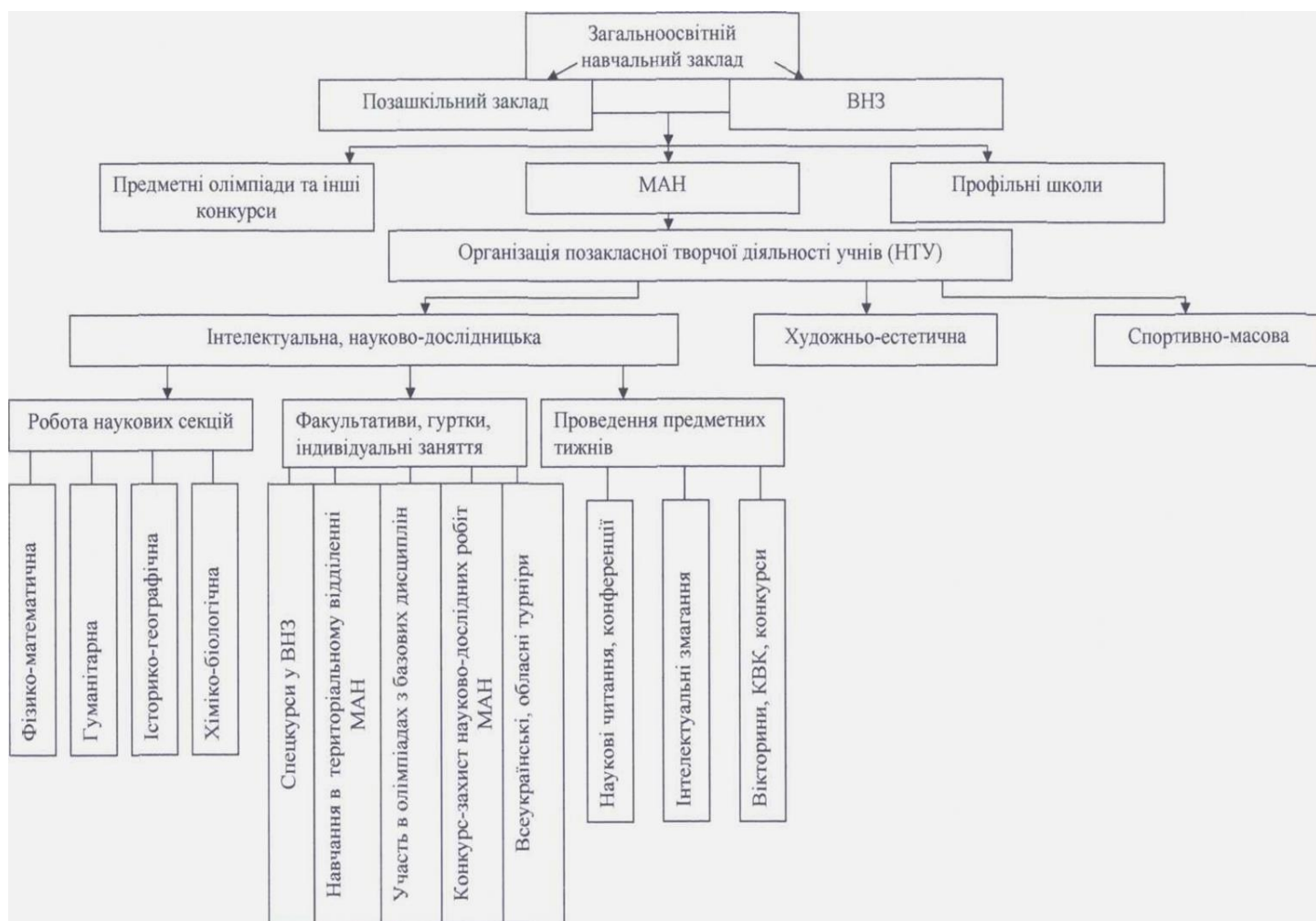


Рис.1. Модель взаємодії загальноосвітнього та позашкільного навчального закладу в природничо-технічному напрямку освіти

Висновки. Моделювання системних педагогічних об'єктів (загальноосвітній навчальний заклад, позашкільний навчальний заклад, Вуз,а також підсистеми: предметні олімпіади, конкурси, МАН, профільні школи), які є складовими науково-дослідницької та педагогічної діяльності, дозволяє забезпечити інтеграцію процесів на методолого-теоретичному та професійно-технологічному рівнях.

Інтелектуальна, науково-дослідна, художньо-естетична, спортивно-масова робота відбувається у роботі наукових секцій, у факультативах, гуртках та індивідуальних заняттях, при проведенні предметних тижнів у безпосередній взаємодії навчального закладу з науковою, творчою елітою регіону та, отже, сприяє вирішенню провідного завдання – формування й розвитку мобільної, творчої, особистості, готовою до відповідального вибору свого місця в житті, спрямованої на акмеуспіх.

МЕТОДИКА ГУРТКОВОЇ РОБОТИ: МОДЕЛЬ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ

*Сергієнко Вікторія Володимирівна,
керівник гуртка соціокультурного напрямку*

Сумського центру соціально-психологічної реабілітації дітей області Сумської міської ради

У статті розглядаються особливості методики гурткової роботи в закладі соціально-психологічної реабілітації дітей, а також зроблена спроба створити модель естетичного виховання підлітків означеного закладу.

Пріоритетним завданням освіти України у новому тисячолітті є така організація процесу набуття знань, яка б сприяла розвитку особистості вихованця, виявлення його творчого потенціалу.

Гурток – це демократичне дитяче об'єднання, мета якого – спонукати вихованця до певного виду діяльності, розвивати його природні здібності, творчий потенціал, тобто використовувати в повному обсязі особистісно-орієнтований підхід.

У Сумському центрі соціально-психологічної реабілітації дітей області діють гуртки: *естетичний, соціокультурний, краєзнавчий.*

Метою **естетичного** гуртка є розвиток творчих здібностей дітей, навчання гри на музичних інструментах: співу, знайомство дітей з творами світової музичної культури, формування естетичного смаку учнів, розвиток їх емоціонального потенціалу.

Завданнями гуртка є підготовка дітей до виступів у святкових концертах. Вихованці беруть активну участь в художній самодіяльності закладу.

Формами та видами діяльності роботи гуртка є: участь в організації і проведенні масових заходів; участь в концертах, конкурсах; гра на музичних інструментах, колективна та індивідуальна робота з дітьми.

Метою **соціокультурного** гуртка є створення умов для найповнішого розвитку, самоствердження, самореалізації вихованців у сфері дозвілля. Діяльність гуртка включає в себе все розмаїття способів організації вільного часу вихованців: спілкування, створення і засвоєння культурних цінностей.

Завданням гуртка є розвиток у вихованців соціокультурних відносин, де накопичуються, зберігаються і розвиваються знання, вміння, цінності, форми спілкування, художньо-образні моделі дійсності.

Робота соціокультурного гуртка базується на таких принципах: особистісного підходу; індивідуального підходу; створення оптимальних умов для саморозвитку та самореалізації.

Форми і види діяльності соціокультурного гуртка є: відвідування театрів, музеїв, бібліотек, галерей, проведення засідань, "круглих столів", диспутів.

Основною метою **краєзнавчого** гуртка є: всебічний розвиток особистості її нахилів і талантів; підвищення інтересу до історичної дисципліни, її ролі в процесі розвитку людської цивілізації; поглиблене вивчення навчальної програми з дисципліни; розвиток умінь самостійно організувати навчальну роботу; виховувати повагу до власної історії, любові до рідного краю.

Основним завданням історичного гуртка є: навчити орієнтуватись у загальних історичних процесах, зіставляти конкретну досліджувану подію чи явище у зв'язку з іншими, на основі набутих знань зіставляти факти, порівнювати та робити висновки.

Формами та видами діяльності роботи гуртка є: пошуково-краєзнавча робота; участь в організації і проведенні масових заходів; участь в екскурсіях, прогулянках, походах, експедиціях; науково-дослідницька колективна та індивідуальна робота з документами і музейними матеріалами.

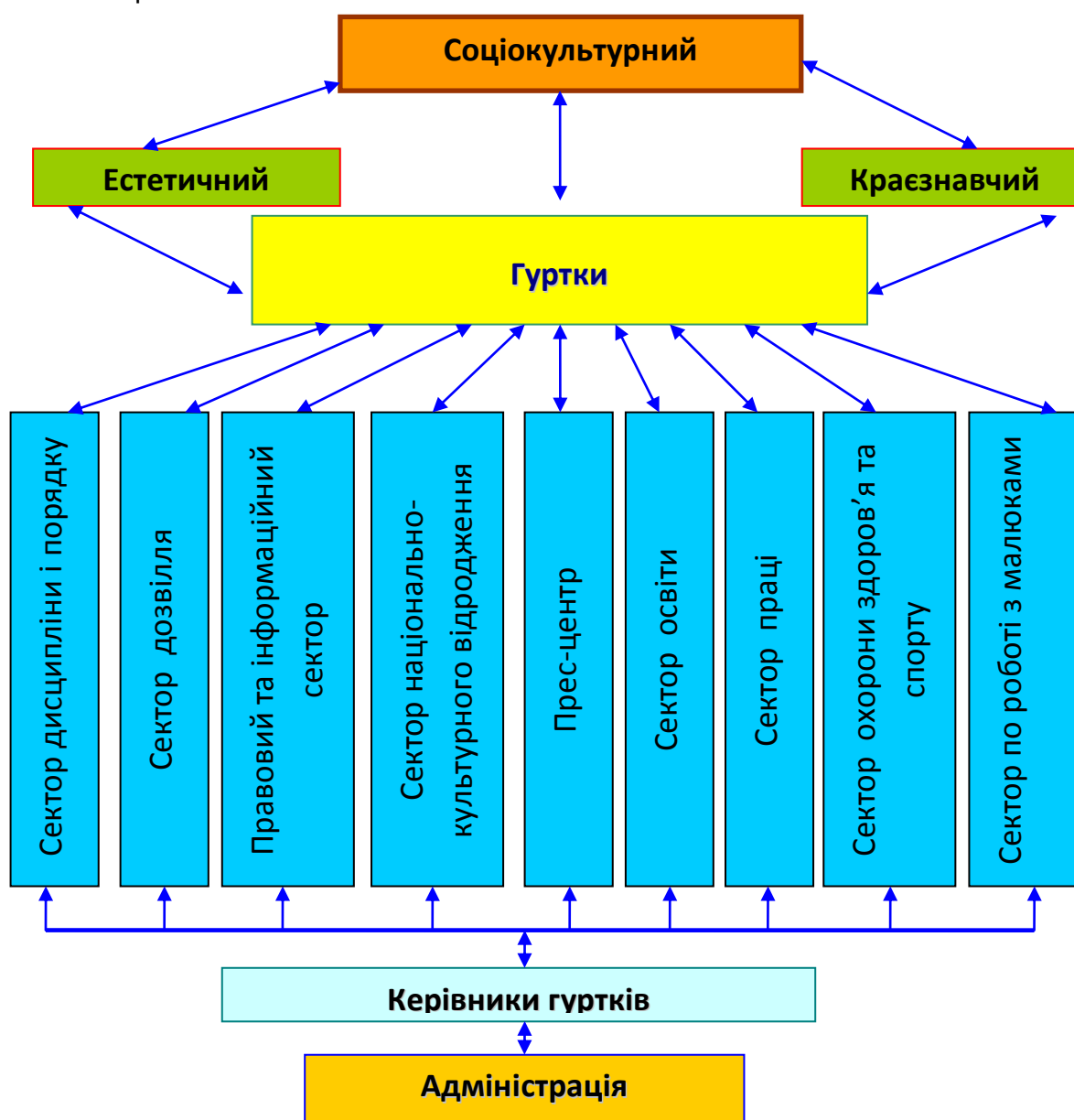


Рис.1. Модель естетичного виховання підлітків

Розглянувши форми та види роботи в гуртковій діяльності закладу соціально-психологічної реабілітації дітей, розробимо модель естетичного виховання підлітків (рис.1).

Отже, успіх роботи гуртків центру залежить від уміння, бажання, ініціативи і знань його керівників, які забезпечує наукове і методичне керівництво.

МОДЕЛЬ ЕСТЕТИЧНОГО СЕРЕДОВИЩА КАПУСТИНСЬКОЇ ШКОЛИ ТА ЇЇ ВЗАЄМОДІЯ З ПОЗАШКІЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ

Сірик Оксана Іванівна,

заступник директора з навчально-виховної роботи, вчитель образотворчого мистецтва та художньої культури Капустинської ЗОШ I-III ступенів Липоводолинської районної ради

У статті розкриті шляхи взаємодії сільської загальноосвітньої школи та позашкільного навчального закладу в естетичному вихованні підлітків. Складена модель естетичного середовища.

Проблема взаємодії загальноосвітніх і позашкільних навчальних закладів завжди була актуальною, а впродовж останніх років вона набуває особливого значення. Адже стратегія розвитку освіти визначає одним із пріоритетних напрямків побудову ефективної системи національного виховання, розвиток і соціалізацію дітей та молоді в суспільстві.

Позакласна і позашкільна робота передбачає виховання свідомих і високоосвічених людей, здатних як до фізичної так і розумової праці, до активної діяльності в різних галузях громадського і державного життя, в галузі науки і культури.

Кожна освітня структура намагається знайти оптимальний варіант функціонування, спланувати так свою роботу, щоб вона забезпечувала розвиток здібностей дітей, підтримувала їх мотивацію до пізнання та творчості, сприяла самореалізації особистості та спрямовувала її на подальший життєвий вибір. Протягом останніх років у Капустинській ЗОШ створюються такі умови, щоб дитина, крім освіти, отримувала задоволення від своїх художньо-естетичних інтересів і можливість перебувати у сприятливому, творчому, безпечному і психологічно комфортному середовищі.

В ході діяльності головними об'єктами взаємодії були і є вчитель та учень. Їх відносини завжди визнавались як найглибінніші у процесі передачі та засвоєння досвіду культурно-мистецького творення, досвіду бути людиною.

Учитель – це жива й розкрита скарбниця думки, винахідництва, професіоналізму. Його оригінальний розум, досвід, високий фах – перша умова контактів з учнем.

Головна мета учня – засвоїти все те, що дає вчитель і йти далі – стати оригінальним, продуктивним, успішним.

У Капустинській загальноосвітній школі створене естетичне середовище, здатне впливати на особистість як безпосередньо так і опосередковано.

Модель естетичного середовища (рис.1) включає декілька складових: уроки, позакласна робота, учнівське самоврядування, гуртки, позашкільна робота.

Частина уроків, що проводяться в школі, безпосередньо покликані розвивати естетичні смаки дітей це – образотворче мистецтво, музика, художня культура, література, решта предметів також по можливості намагаються створити естетичні умови. Для цього використовується музика, наочність, репродукції картин, презентації, фільми.

Позакласна робота включає в себе організацію та проведення свят, концертів, виставок, вечорів відпочинку для старшокласників, заняття проектною діяльністю. Особливо цікаво проводяться щорічні традиційні виставки-конкурси букетів та композицій з природного матеріалу «Барви осені», де школярі спільно з батьками, вчителями готують роботи та надають їм поетичних, жартівливих, влучних назв. Вчать ся компонувати квіти, підбирати посуд, оздоблювати букети.

Насиченою і змістовною є позакласна робота в школі. На концертах виявляються юні таланти вокального, хореографічного мистецтва, юні театральні, читці поетичного слова. В ході тематичних свят, виховних заходів («Мово рідна, слово рідне», «Україно моя неозора», «Від Тарасика до Тараса», «Птахи нам на крилах весну принесли», «Чайний аромат» «В гостях у Тижня», «Відлуння афганських гір») проводиться велика робота по їх підготовці, та проведенню.

Щоразу під час організації тих чи інших свят до роботи підключаються члени учнівського самоврядування. Їх завдання створити затишок і комфорт, підготувати декорації, прикраси, тобто створити те, чого вони самі чекають. Особливо завзято, з ентузіазмом проходить підготовка до Новорічних свят, Дня вчителя, 8 Березня та ін.

Для старшокласників проводяться вечори відпочинку. Сценарії, підготовка залу, конкурсна програма – все це готують учні під керівництвом незмінних порадників-вчителів. Традиційними стали вечори зустрічі з однолітками сусідніх шкіл. Спільні зустрічі приносять нові враження, знайомства, а учні з ще більшим бажанням готуються до прийому гостей: вигадують нові декорації, готують концертну програму. Були проведені вечори відпочинку під такими назвами «Морський бій», «На крилах кохання», «Мелодії кохання», «В гостях у леді осені».

Не останнє місце у створенні затишку в школі та на подвір'ї займає учнівське самоврядування. Учні з ранньої весни до пізньої осені спільно з працівниками школи дбайливими руками створюють красу і затишок. Особливо заслуговують уваги розкішні клумби. І не випадково під час проведення районного конкурсу проектів «Парад квітів біля школи».

Капустинська школа отримує призові місця. З допомогою членів учнівського самоврядування проводяться тематичні лінійки, розважальні заходи для старшокласників, випускається щомісяця шкільна газета «Шкільний калейдоскоп».

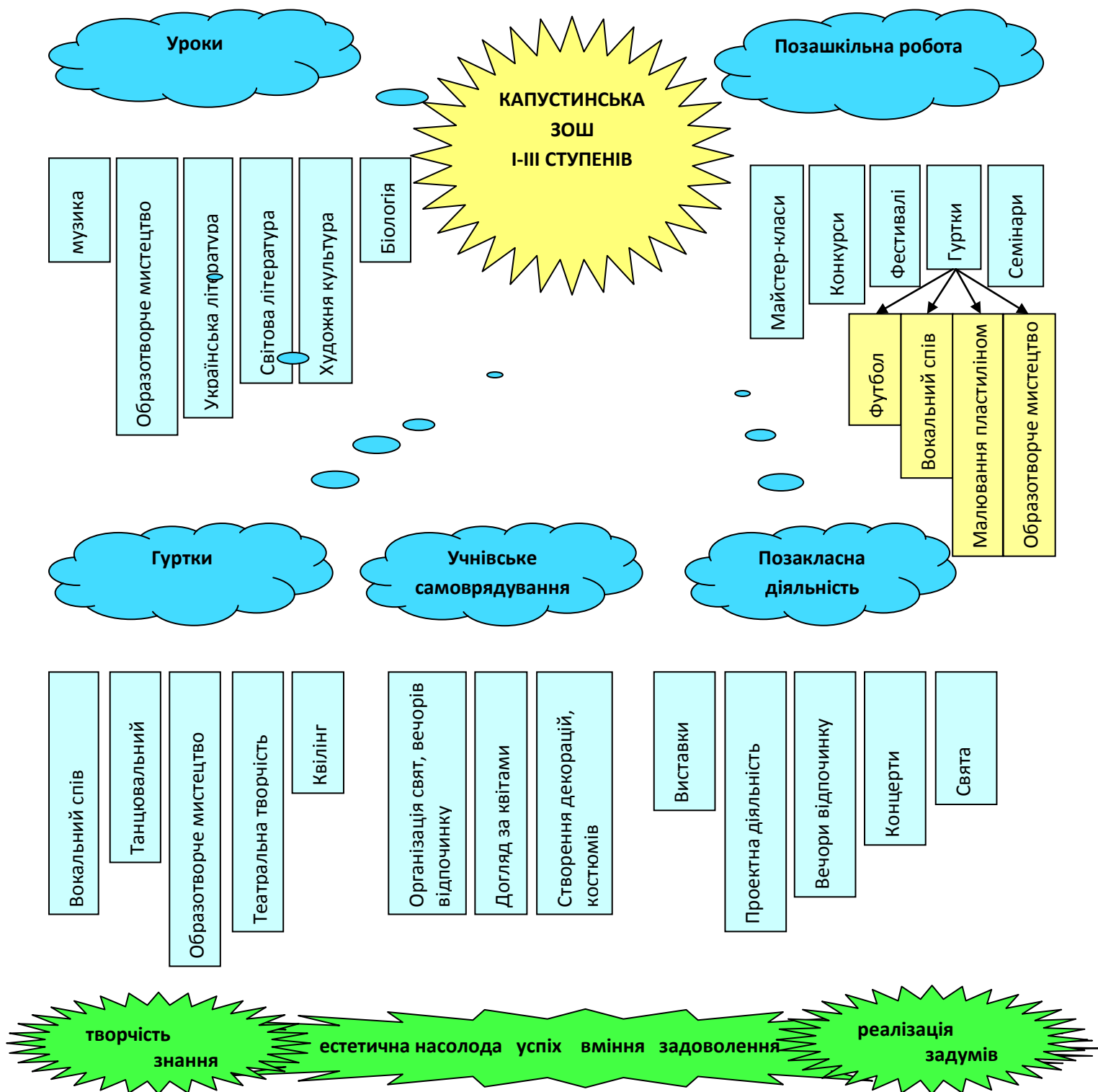


Рис.1. Модель естетичного середовища Капустинської ЗОШ та її взаємодія з позашкільним закладом

Гурткова робота працює в екологічному, естетичному, спортивному напрямках. Для розвитку учнів, збагачення їх емоційно-естетичного досвіду під час сприймання навколишнього середовища і художньо-практичної діяльності та формування потреби у самореалізації, самовдосконаленні проводяться гуртки вокального співу, образотворчого мистецтва, хореографії, театральної творчості, квілінгу, малювання пластиліном.

Діти з задоволенням відвідують заняття, досягають значних успіхів, приймають участь у багатьох конкурсах, фестивалях, виставках, демонструють свої вміння перед однолітками, батьками, односельцями.

Щорічно колектив молодшого та середнього віку на конкурсі театральної творчості здобував перемогу (вистава «Колобок», «Як Стецько був султаном», «Дитинство Шевченка»).

Читці творів Тараса Шевченка та Остапа Вишні мають щорічні перемоги.

Вокальний колектив «Веселка» здобував перемоги на конкурсах та радує своїми виступами на концертах, святах. Юні художники та любителі декоративного мистецтва творять картини, композиції, вдосконалюють майстерність класичного малюнку. Перемоги здобули в конкурсах «Зоологічна галерея», «Я люблю свій рідний край», «Мій дбайливий і люблячий тато», «Юні художники Сумщини».

З питань взаємодії загальноосвітніх і позашкільних навчальних закладів проводиться значна робота. В річному плані виховної роботи школи є розділ взаємодія з позашкільними установами, де сплановані різнопланові заходи: майстер-класи, фестивалі, конкурси. На заняттях майстер-класів школярі представляють власні роботи та мають можливість навчитися нового. А фестивалі та конкурси дають можливість виявити нові таланти, визначити рівень майстерності.

МОДЕЛЬ ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ У КОМУНАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ СУМСЬКИЙ ПАЛАЦ ДІТЕЙ ТА ЮНАЦТВА

Ніколаєнко Лариса Іванівна, заст. директора з навчально-методичної роботи

К 3 Сумський Палац дітей та юнацтва Сумської міської ради;

Левенець Наталя Павлівна, методист К 3 Сумський Палац дітей та юнацтва Сумської міської ради

У статті подаємо модель художньо-естетичного виховання у комунальному закладі Сумському палаці дітей та юнацтва, яку ми модифікували за А. Сманцером.

Художньо-естетичне виховання в нашому закладі відбувається шляхом створення освітньо-культурного середовища (рис.1), і нам це вдається у напрямках роботи:

Освітній процес реалізують гуртки художньо-естетичного напрямку:

- театр музичної гри «Дзвіночок»;

- вокально-хорова студія «Мозаїка»;
- образотворчість;
- ансамбль «Радість»;
- ансамбль «веселка»;
- театр танцю «Пігмаліон»;
- вокальний ансамбль;
- хореографічний;
- драматичний;
- сценічний рух;
- акторська майстерність;
- художня акробатика.

Впроваджуються короткотривалі програми:

✓ з формування навичок здорового способу життя «Кроки до здоров'я» (автор: Л.М.Козлова, методист) у навчально-виховний процес гуртка «Образотворчість» (керівник гуртка: В.М. Коздровська);

✓ з розвитку творчого мислення «Сходишки творчості» (автор: О.О. Осюхіна, практичний психолог) у навчально-виховний процес гуртка «Театр музичної гри «Дзвіночок» (керівник гуртка: І.В. П'янкова).

Проводиться копітка вихована робота:

1. Зустрічі у «Сімейному клубі», святкові масові заходи.
2. Творчі зустрічі.
3. Робота батьківської школи:
 - засідання «Здібність, обдарованість, талант», «Основи ефективного родинного спілкування», «Хореографія сімейних відносин», «Типи родинного спілкування».
4. Художні виставки.
5. Персональні виставки педагогів і вихованців.
6. Святкові звіт-концерти.
7. Організація та проведення:
 - конкурсу юних вокалістів «Золотий апельсин» (народний вокальний ансамбль «Труля-ля-та»);
 - конкурсу бального танцю «Зимова феєрія» (народний ансамбль бального танцю «Веселка»).

Проводиться позааудиторна робота:

1. Екскурсії до музею.
2. Проведення майстер-класів у майстернях скульпторів та художників.
3. Культурно-мистецькі акції:
 - ✓ «Схід і Захід разом»;

- ✓ «Оздоблення Великоднього дерева»;
 - ✓ «Дивописанка»;
 - ✓ «Дивоптаха».
4. Участь у конкурсах, фестивалях, святах (різного рівня).
5. Літнє оздоровлення:
- ✓ на базі екологічного заміського табору «Першоцвіт», м. Алушта (народна студія образотворчого мистецтва «Країна мистецтв»);
 - ✓ на базі ДМЦ «Молода гвардія» (вокально-хореографічний колектив «Мозаїка»);
 - ✓ відпочинок та участь у фестивалі театрального мистецтва «Від Гіпаніса до Борисфена» (народний театр юних «Шпаківня»).

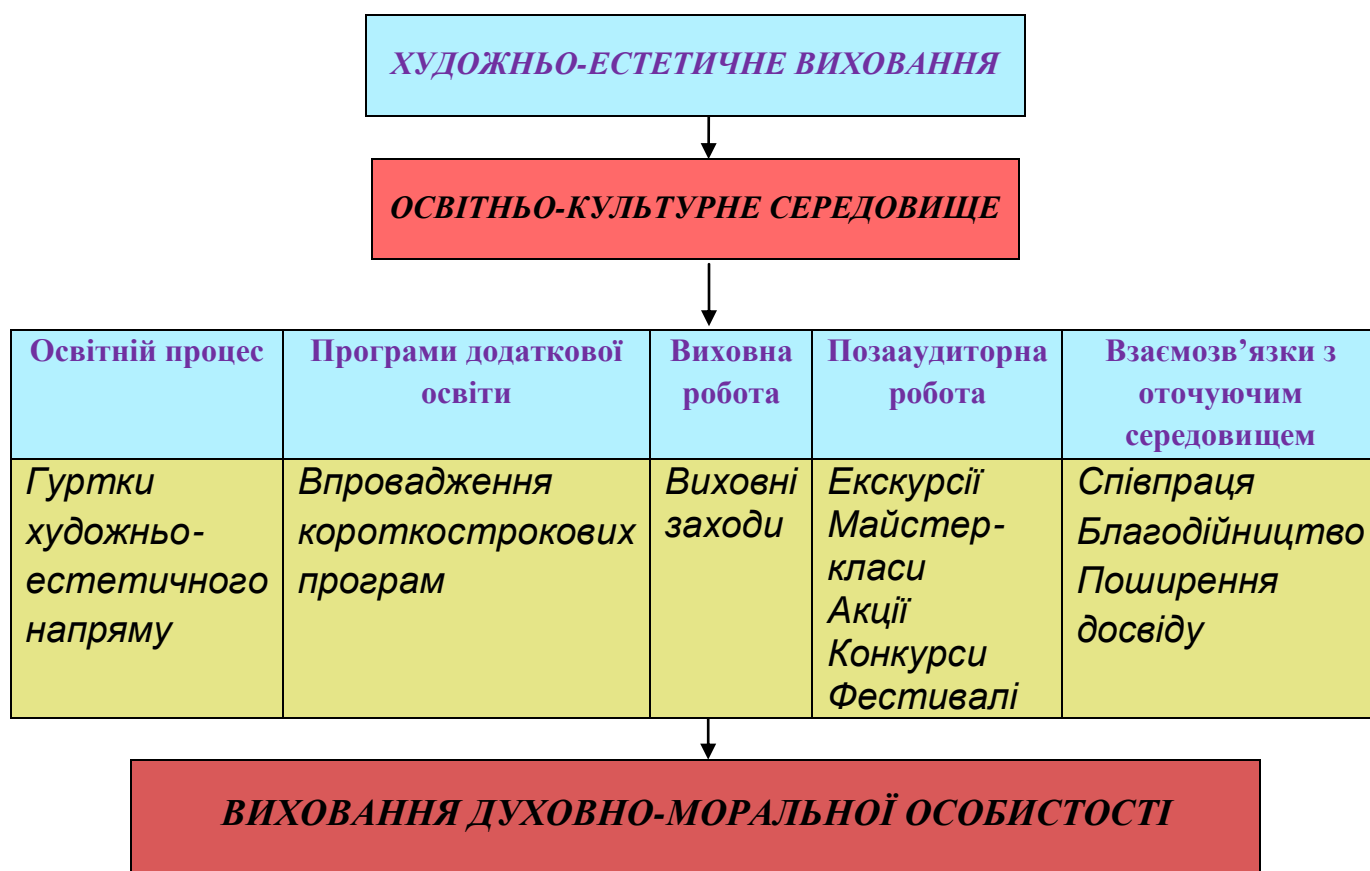


Рис.1. Модель художньо-естетичного виховання

Взаємозв'язки з оточуючим середовищем відбуваються шляхом:

1. Співпраці:
 - ✓ з Сумською обласною організацією Національної спілки художників України;
 - ✓ з Національною спілкою майстрів народного мистецтва України Сумський обласний осередок;
 - ✓ з Сумською дитячою художньою школою ім. М.Г. Лисенка;

- ✓ з Сумським художнім музеєм ім. Н.Х. Онацького
 - ✓ з кафедрою «Хореографія» факультету мистецтв СДПУ ім. А.С. Макаренка;
 - ✓ з Сумським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти.
2. Участі у міжнародній Ягелонському ярмарку в м. Любліні, Польща.
 3. Участі у благодійних концертах.
 4. Участі та виступи на семінарах, конференціях; проведення майстер-класів, відкритих занять.
 5. Поширення досвіду роботи Палацу шляхом участі педагогів у конкурсах, фестивалях:
 - ✓ регіональний етап Всеукраїнського конкурсу якості продукції (товарів, робіт, послуг) «100 кращих товарів Сумщини» (Бабенко Н.В., Коздровська В.М., Базина М.Ю.);
 - ✓ Всеукраїнський фестиваль «Парад вишиванок» (Бабенко Н.В., Коздровська В.М.);
 - ✓ Всеукраїнське свято народного мистецтва «Українська витинанка»;
 - ✓ міський та обласний етапи конкурс методичних матеріалів з питань розвитку позашкільної освіти (Паненко Г.Л.);
 - ✓ розробка методичних рекомендацій «Формування національної свідомості у дітей та молоді засобами народного мистецтва».
 6. Організації та проведення:
 - ✓ міського-пленеру «Осіннє місто»;
 - ✓ міського фестивалю бального танцю «Парад зірок».
- Отже, діючи за означеними напрямками, уможливуємо виховання естетичної, духовно-моральної особистості.

МОДЕЛЬ ВЗАЄМОДІЇ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО ТА ПОЗАШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ В ЕСТЕТИЧНОМУ, НАЦІОНАЛЬНОМУ ВИХОВАННІ ПІДЛІТКІВ

*Бондар Любов Миколаївна, заступник директора,
керівник гуртка соціокультурного напрямку Сумського обласного ЦПО та РТМ*

Завданням естетичного виховання є не тільки розширення художнього сприймання, списку прочитаних книг, почутих музичних творів, а й організація людських почуттів, духовного росту особистості, регуляція і корекція поведінки.

Сучасне навчання, спрямоване на досягнення освітніх стандартів, не дозволяє загальноосвітній школі приділяти достатню увагу проблемам виховання, які набирають актуальності. Назріла необхідність створення педагогічного середовища, у якій би підліток міг звертатися до високих моральних й естетичних зразків в активній взаємодії з педагогами й батьками.

Значними можливостями в рішенні завдань естетичного виховання дітей володіє система позашкільної освіти, покликана задовольняти інтереси дітей і підлітків, їх духовні, соціокультурні й освітні потреби, що має умови для самовизначення, самовиховання й самореалізації особистості.

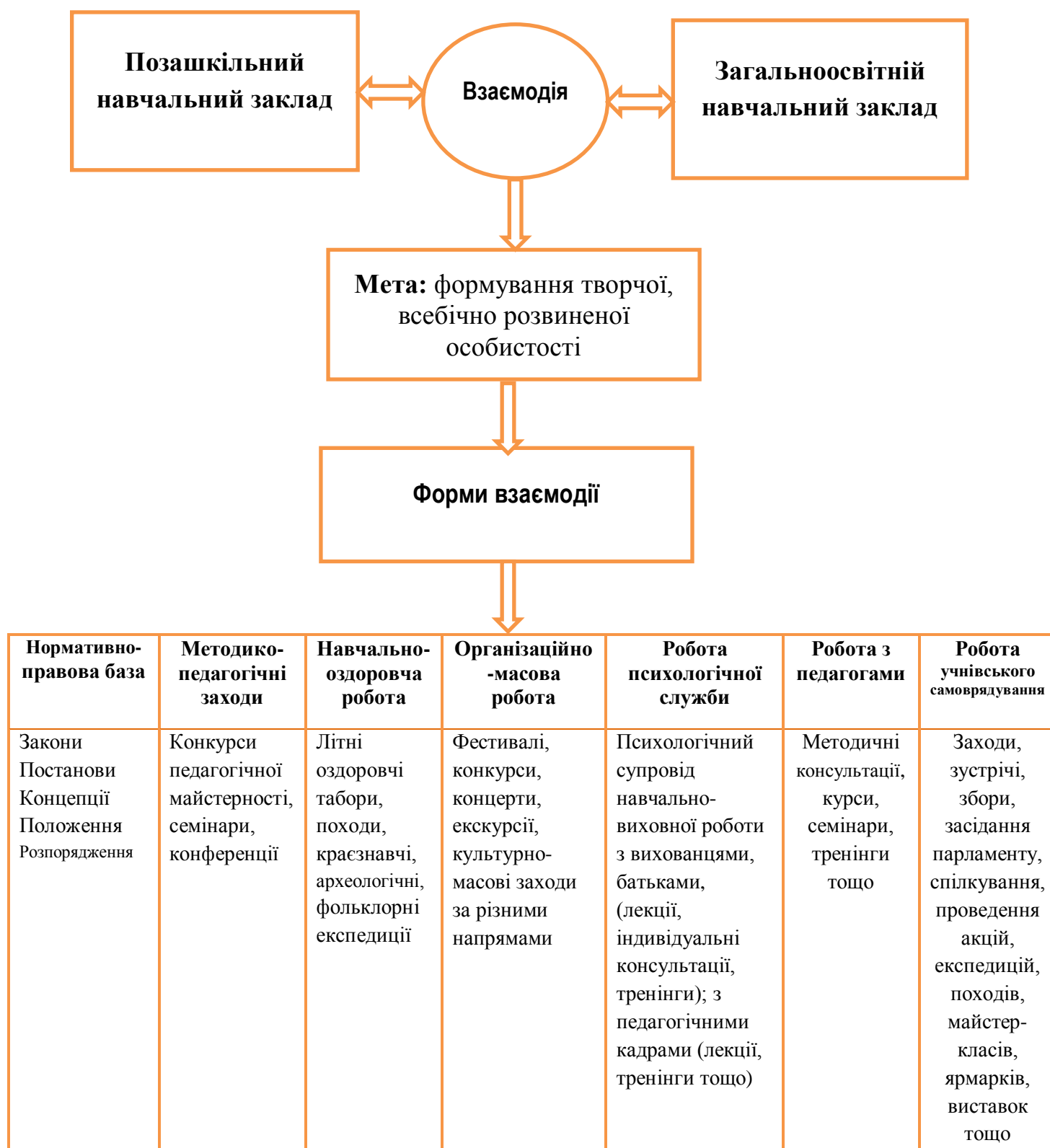
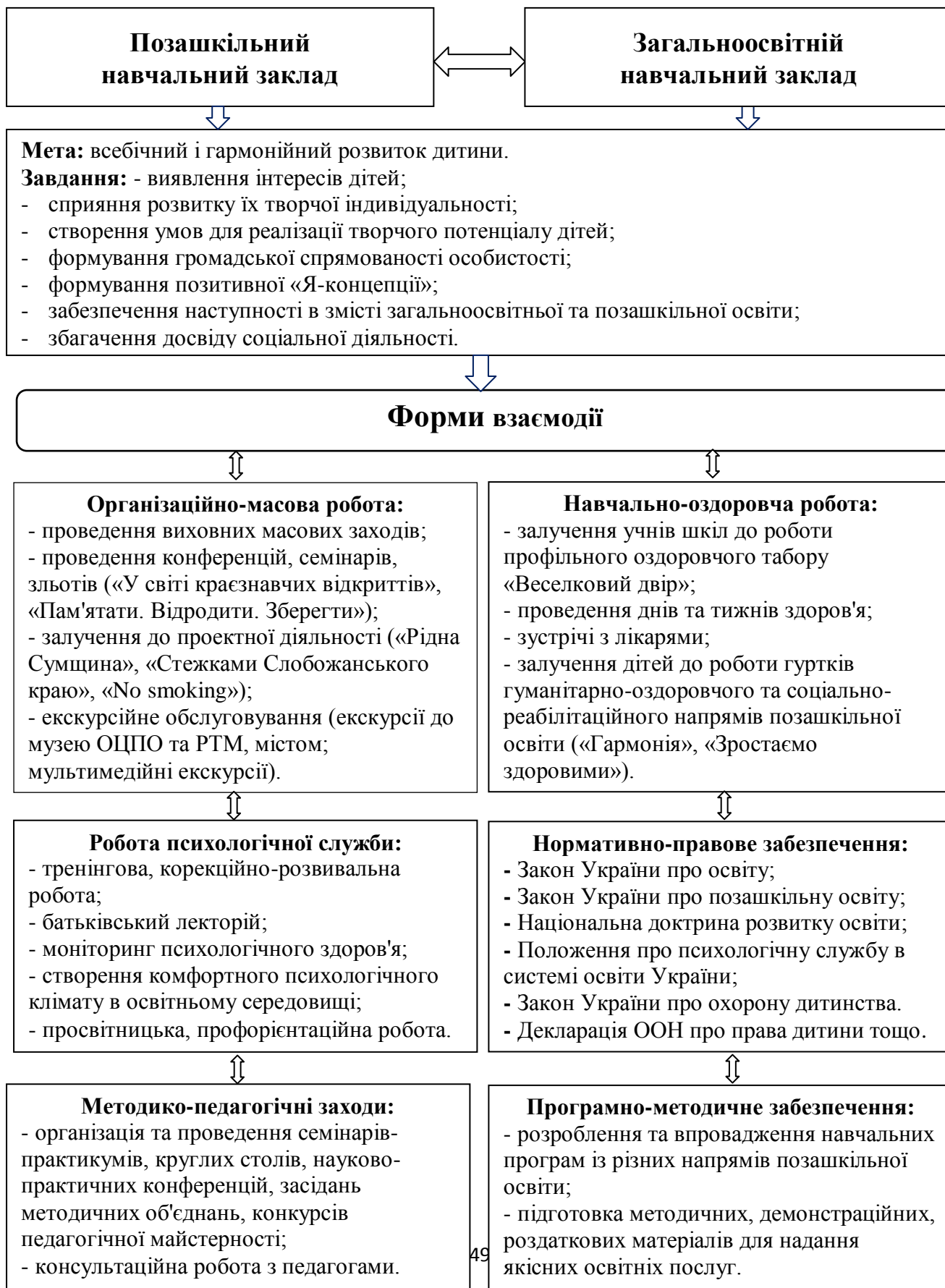


Рис.1. Модель взаємодії загальноосвітнього та позашкільного навчального закладу в естетичному, національному вихованні підлітків

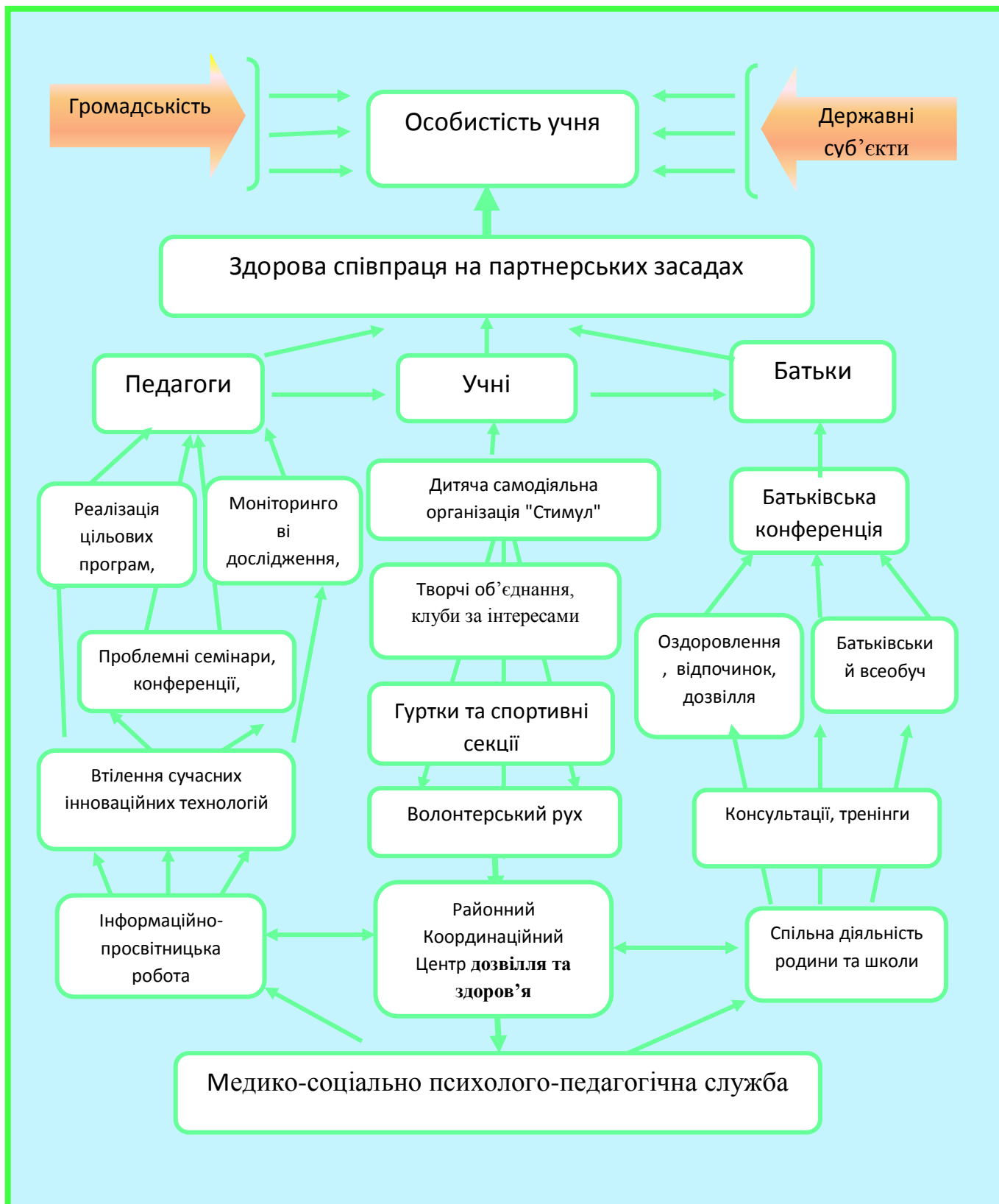
МОДЕЛЬ ВЗАЄМОДІЇ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО ТА ПОЗАШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДІВ

Лесик Юлія Юріївна, керівник гурткової роботи,
керівник гуртка соціокультурного напрямку Сумського обласного ЦПО та РТМ



МОДЕЛЬ ВЗАЄМОДІЇ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО ТА ПОЗАШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ В ГУМАНІТАРНОМУ НАПРЯМУ ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ

Пасевин Надія Григорівна,
керівник гуртка соціокультурного напрямку "Літературне краєзнавство"
Роменського РЦДЮТ Роменської районної ради



МОДЕЛЬ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ КОМУНАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ПУТИВЛЬСЬКОЇ РАЙОННОЇ РАДИ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ – РАЙОННОГО ЦЕНТРУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ РОБОТИ

Ковбаса Лілія Овсіївна,

методист художньо-естетичного відділу КЗ Путивльської районної ради Сумської області –
Районний Центр позашкільної освіти

У моделі (рис 1) запропоновані власні бачення організації навчально-виховного процесу закладу позашкільної освіти, які надають можливість формування творчої, активної, спрямованої на успіх особистості.

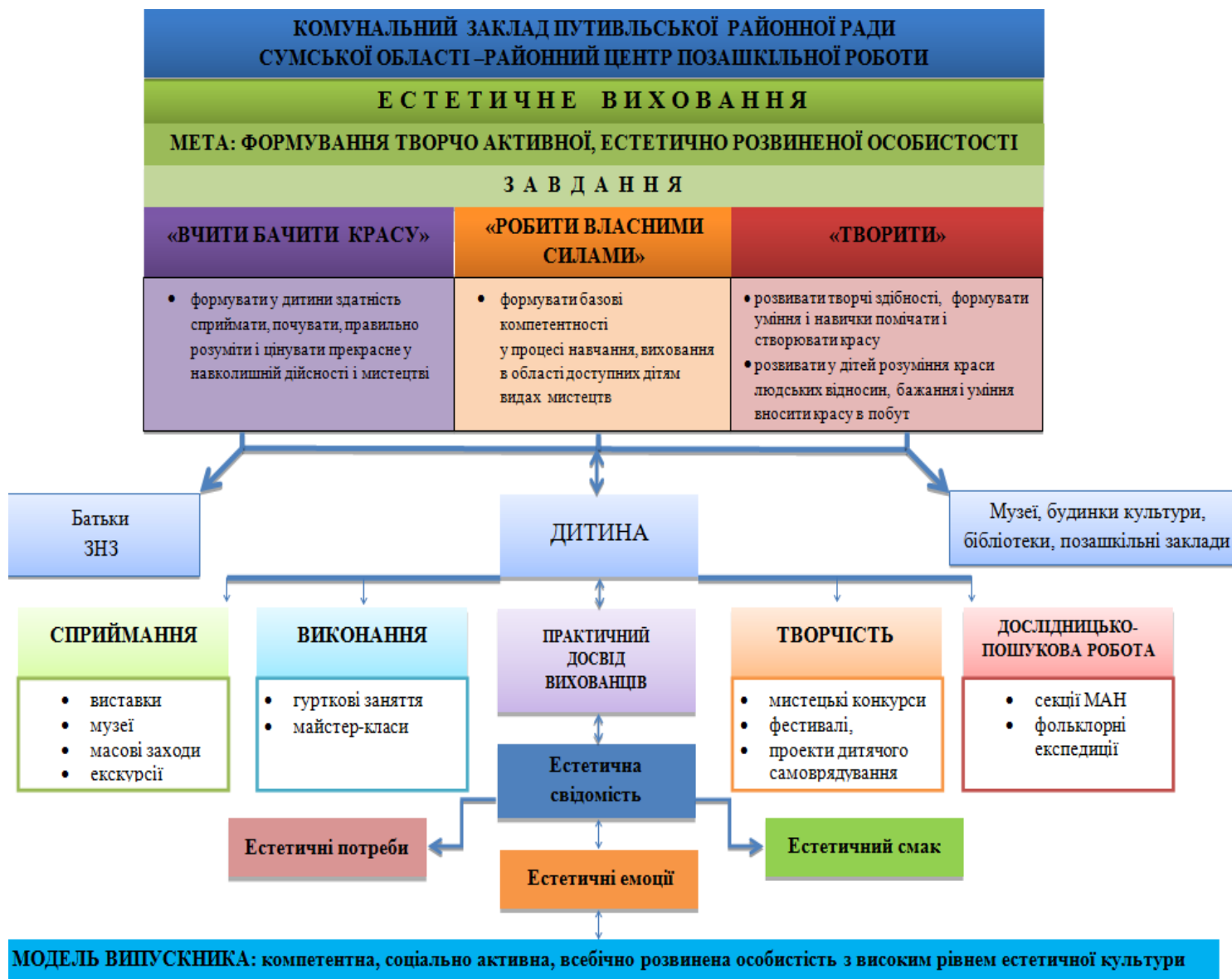


Рис.1. Модель естетичного виховання комунального закладу Путивльської районної ради Сумської області – Районного Центру позашкільної роботи

МОДЕЛЬ ВЗАЄМОДІЇ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО ТА ПОЗАШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ (МАН) У ГУМАНІТАРНОМУ НАПРЯМКУ

*Дейниченко Наталія Павлівна, к. філол. наук, доцент Сумського ДПУ ім. А. Макаренка,
керівник гуртка МАН Сумського обласного ЦПО та РТМ*

У моделі (рис. 1) розглядаються можливі шляхи взаємодії загальноосвітнього та позашкільного навчального закладу, зокрема у науково-дослідницькому напрямі позашкільної освіти Малої академії наук.

Характеризуємо гуманітарний напрям освіти.

ШКОЛА	МАН
– щодо нормативно правової бази:	
працюють в обох закладах за тими ж законами про освіту;	
– щодо мети діяльності:	
отримати суму знань і документ про освіту;	реалізація потреб слухачів МАН у навчально-пізнавальній та науково-дослідницькій діяльності
– щодо організації навчальної діяльності:	
основна форма навчання — урок, тільки вступні теми можуть бути лекційними;	форма навчання тільки лекції;
– щодо умов навчання:	
колективне;	поєднання індивідуального (над дослідницькими роботами) та колективного (опанування теоретичного матеріалу під час читання лекцій) навчання;
– щодо напрямків діяльності:	
у школі діють кілька елементів дослідницької діяльності;	40 напрямків дослідницької діяльності секцій, багато з яких дублюють назви шкільних дисциплін, але поглиблюють їх зміст;
– щодо кількості предметів:	
кількість предметів визначається державним планом і програмами; з гуманітарного циклу вивчають українську мову й українську літературу;	учні, які кращі в школі з гуманітарних предметів, продовжують поглиблювати знання в МАН з української мови та української літератури;
– щодо навчальних програм:	
типові навчальні програми.	реалізація потреб слухачів МАН у навчально-пізнавальній та науково-дослідницькій діяльності.

Рис.1. Модель взаємодії загальноосвітнього та позашкільного навчального закладу (МАН) у гуманітарному напрямку

ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРОЦЕСУ ЕСТЕТИЗАЦІЇ СЕРЕДОВИЩА УЧНІВ

Іващенко Інна Іванівна,

методист науково-методичного Центру Сумської міської ради

Безпосередньо для практики виховання в статті висвітлено деякі аспекти і способи підвищення ефективності формування естетичного середовища учнів за рахунок корегування їх спілкування на основі психологічних тренінгів, розвитку демократизму шкільного самоврядування, використання українських національних традицій тощо.

Демократичні перетворення і соціальні потрясіння в суспільстві зламали систему шкільного виховання, зруйнували педагогічні концепції і методику роботи з учнями. Стало очевидним, що нова соціальна реальність (загострення економічних, політичних і національних суперечностей) принципово змінила механізм людської взаємодії, пріоритети життєвих цінностей та ідеали, призвела до загального погіршення людських взаємин, зниження рівня як загальної, так і моральної культури. У таких умовах не можна обмежитись "косметичним ремонтом" виховання, потрібно радикально переглянути зміст та ідеї, що лежать в основі виховання [1, с. 3].

Ефективність процесу естетизації середовища учнів значною мірою визначається тим, наскільки ґрунтовно досліджено теоретично-методологічні проблеми в цій галузі як виконано діалектичний аналіз педагогічних явищ.

Першорядним, що має важливе методологічне значення для теорії та шкільного виховання, є правильне вирішення питання про співвідношення діяльності та відносин у вихованні. Цієї мети можна досягти насамперед виявленням конкретних характеристик специфічних для діяльності та відносин [А.М. Архангельский, Л.П. Буєва, М.С. Коган та ін.] [1, с. 6].

Діяльність характеризується філософами діалектами як специфічний для людини спосіб ставлення до навколишнього світу, що полягає в перетворенні та підкоренні його людськими інтересами. Діяльність – характерний для людини спосіб життя, її істинно людського буття [Наше – спосіб життя в гарному, красивому, гармонійному середовищі].

У діяльності здійснюється перетворювальна роль людини [Наше – людина прагне перетворити середовище за законами краси].

У результаті перетворювальної дії відбувається підкорення навколишнього світу своїм інтересам між людиною і природою виростає штучно створена "олюднена" природа – продукт сукупної діяльності [Наше – виростає штучно створене "олюднене" естетичне середовище – продукт сукупної естетичної діяльності] [1, с. 7].

Невіддільною характеристикою діяльності є її усвідомленість. Людина на відміну від тварини робить свою діяльність предметом власної долі, власної свідомості. Усвідомлений характер діяльності сприяє тому, що людина стає універсальним її суб'єктом [1, с. 7].

[За своєю природою діяльність завжди має суспільний характер. Вона виступає у вигляді суспільної діяльності навіть тоді, коли здійснюється без посереднього спілкування з іншими людьми – Наше].

Відомий фізіолог І.П.Павлов пише про потребу "увесь цей хаос відносин узяти у відомі межі, зробити явища постійними, відкрити правила та їх механізми" [1, с. 17]. [Естетичне середовище розглядати як явище постійне й відкрити механізми його формування, удосконалення (можливо технологію, модель) – Наше].

Жодну діяльність, діяння особистості неможливо вирвати з контексту різноманітних взаємин, в яких люди впливають один на одного. Найрізноманітніші взаємодії – у школі, між класами, за їх межами, у повсякденності – це та сфера, де розгортається активність особистості, та сила, що корегує і спрямовує цю активність.

На важливе значення взаємовідносин у формуванні особистості вказують сучасні психологи та педагоги В.Г. Ананьєв, О.О. Богданов, А.М.Бойко, Л.П. Божович, Я.А. Каменський, О.В. Киричук, Б.Т. Лихачов, Л.І.Новікова, О.Б. Старовойтенко, О.П. Сидельковський, В.О.Яковлев та ін. [1, с. 17].

Отже, діяльність є платформою, базою, на якій розгортаються певні відносини, передумовою і умовою їх виникнення [1, с. 22].

"Спільно взаємодіючою" є, безперечно, групова діяльність школярів [Наше – наповнена естетичним змістом вона має цінне естетичне значення, є базою для розгортання відповідних естетичних цінних, творчих, взаємин школярів] [1, с. 23].

На характер взаємин істотно впливають також зміст діяльності кожного учасника, виконувана ним частина спільної роботи, зв'язок між частинами діяльності, що виконуються окремими виконавцями [1, с. 23].

У структурі психологічних відносин важливе місце посідає емоційний компонент: емоційне ставлення (почуття). Проте, слід ураховувати, що область почуттів (емоцій) охоплює різноманітні групи явищ – емоційні реакції, емоційний стан і емоційне ставлення. Останнє є значною мірою тим, що змінюється звичайно почуттями.

Психологами давно було помічено, що емоційне і раціональне перебувають в оберненій залежності. Перевага раціонального начала знижує інтенсивність емоцій і, навпаки, підвищена емоційність важко піддається стримуючим зусиллям розуму. Поєднання емоційного і раціонального, коли розум керує емоціями, розглядається в етиці як надбання культури. В цьому разі відбувається процес вироблення гармонійних співвідношень емоційності мислення і поведінки. Чим вища загальна і особиста гуманістична культура, тим більші почуття вищого

порядку переважать над нижчими, інтенсивнішою стає здатність співпереживати, співчувати людям.

Емоційний компонент присутній у всіх підструктурах психологічних відносин. В структуру психологічних відносин неможливо всебічно характеризувати без оцінювання. Одиничні відносини формуються на основі етичних, естетичних, правових та інших критеріїв, вчинків життєдіяльності людей. Через оцінювання визначається нормативність психологічних відносин у різних формах прояву [1, с. 29].

Оцінювання передбачає наявність еталонів оцінювання властивостей, які в процесі порівняння, аналізу та синтезу є відправною точкою для винесення рішення про якість і рівень розвитку явища, характер його зв'язків і дають змогу співвідносити віддалені один від одного об'єкти та явища. Оцінка – це форма прояву ставлення, його свідомо об'єктивізація. Оціночне ставлення визначається в контексті розумової діяльності людини, що містить емоційний компонент у вигляді схвалення – несхвалення і можуть у цьому зв'язку виявитися проекцією самооцінювання, що особливо відрізняється в разі оцінювання людьми один одного [Наше – тут може бути зовнішність, костюм у формування естетичного середовища] [1, с. 31].

Оцінювання активізує ціннісне ставлення до світу, оточуючих, допомагає краще розпізнати людей. Унаслідок оцінювання (усвідомлення цінності) у свідомості людини утворюється оціночне судження (уявлення), яке на практиці закріплюється у вигляді норми і набуває спонукального характеру ціннісної істини [1, с. 31].

Структура відносин за такими компонентами:

- когнітивний (моральне уявлення, знання, переконання, "здатність морального висновку");
- емоційно-мотиваційний (потреби, цінності, конкретний образ здійснення в повсякденних взаєминах помислів і почуттів, ступінь їх упровадження в повсякденну норму поведінки, норми моралі);
- діяльно-практичний (вміння, навички, дії, вчинки, поведінка, формування усвідомленого активного суб'єкта міжособистісного спілкування) [1, с. 35].

Отже, серед усіх форм діяльності – творча (естетична) діяльність людини є вирішальним чинником створення естетичного середовища. У естетичній діяльності людина розкриває і розвиває свої сутнісні творчі сили, засвоює і закріплює найважливіші естетичні цінності.

Література:

1. Білоусова В.О. Теорія та методика гуманістичних відносин старшокласників у позашкільній діяльності загальноосвітніх шкіл : монографія / В.О.Білоусова, Л.Т.Коваль та ін. – К. : ІЗМН, 1997. – 192 с.

УСПІХ – ЦЕ РАДІСТЬ АБО СПІВПРАЦЯ

Чупрун Олена Григорівна,

директор КЗ Путивльської районної ради Сумської області – Районний Центр позашкільної освіти

У статті викладені деякі підходи до набуття бажаного результату.

Розкрито сутність поняття "успіх".

Визначені умовні типи емоційної виразності дітей.

Подано алгоритм – послідовність кроків, які призводять до бажаного результату.

Успіху без співпраці не буває.

Моральні цілі можуть бути досягнуті лише моральними засобами. Естетичні – естетичними. Заходи "напоказ", "для помітки" формують у дітей негативні почуття суперництва, отруюють їх почуття й свідомість, викликають захворювання на нездоровий скепсис [1, с. 11].

Розмови про те, що б вчитель розумів учня, це лише половина "правди", це односторонній зв'язок ("Я тебе чую, а ти мене – ні"). Потрібен і зворотній зв'язок, щоб учень розумів стан вчителя. З того моменту й розпочинається взаєморозуміння, яке забезпечить співпрацю. Односторонній емоційний контакт – це початок індивідуального підходу до дитини, а двосторонній – особистісного [1, с. 15].

Правильно розтлумачити ставлення дитини до вчителя можна тільки в тому випадку, коли педагог має здатність (не вродженою, зрозуміло, а набутою, вихованою професійно) "читати" їх почуття за зовнішніми проявами. Тут немає ніякої містики, екстрасенсорики, це результат тренування й досвіду: вміння уважно аналізувати вираз очей, міміку, рухливість, жести, колір шкіри, особливості дихання тощо, своєрідні сигнали, за яким ми впізнаємо кожного з нас [1, с. 17].

Умовні типи емоційної виразності дітей:

Гіпертрофовано-експресивний – діти, з максимальним виразом своїх почуттів. Емоційний стан спостерігається у зовнішньому вигляді. Обличчя постійно змінюється, наявна жестикуляція, "рухома стурбованість", безупинний гомін, стремління знаходити "слухачів", звертати на себе увагу оточуючих.

Їм не властиво стремління приховувати свій стан: скоріше навпаки: вони прагнуть ввести до кола своїх переживань найбільшу кількість людей, хоч дорослих, хоч однолітків [1, с. 19].

Артистичний – діти, емоційний стан яких чітко не простежується, але підтримується зовнішніми проявами. Прагне справити на оточуючих потрібне враження, створити певний ефект без свідомої цілі, гри. Це відбувається підсвідомо, інтуїтивно, кінець кінцем пов'язане з усталеними звичками [1, с. 19].

Адекватно-експресивний – притаманний більшості школярів. Емоційні прояви відповідають їх внутрішньому стану, вони вміють керувати власними емоціями, затушовувати, іноді приховувати свій дійсний стан, якщо він, на їх думку, має негативний вплив на оточуючих (несподіваний, смішний, помилковий тощо).

Це досить чітко простежується у дітей підліткового та старшого шкільного віку в прагненні до самовираження, самовдосконалення, зокрема у хлопців воно більше помітне [1, с. 19].

Неадекватно-експресивний – притаманний школярам, які настільки гарно керують власною поведінкою, що можуть приховувати свої дійсні почуття, маскувати їх, якщо потрібно.

Це ознака соціально-психологічної зрілості. Однак, важливо, яку мету ставлять школярі [1, с. 20].

Знижено-експресивний – притаманний дітям, які не можуть виражати адекватно власний стан у зовнішніх проявах. Потрібно вирізняти школярів флегматичних, малорухливих, уповільнених, зі зниженою експресією від дітей з тимчасовими станами пригнічення, страху, побоювання показати свої почуття [1, с. 20].

Успіх – це радість, бо сутність співпраці є у тій радості, яку він несе. Не випадково А.С. Макаренко висунув ідею "завтрашньої радості", в якій втілювалася перспектива розвитку колективу й особистості. Не випадково і В.О. Сухомлинський ввів до педагогічного лексикону "Школу радості".

Радість в будь якій праці (роботі, дії) школяра походить від розуміння ним досягнутого.

З соціально-психологічної точки зору – успіх – це оптимальне співвідношення між очікуваннями сторонніх особистості та результат її діяльності.

З психологічної точки зору – успіх – це переживання стану радості, задоволення від того, що результат, якого людина прагнула, співпав з її очікуваннями.

З педагогічної точки зору – успіх – цілеспрямоване, організоване поєднання умов, за яких можливо досягти значних результатів діяльності як окремої особистості, так і колективу в цілому [1, с. 31].

Успіх – категорія не абстрактна. Підліток усвідомлює та переживає, але не завжди може дійти до її витоків, не завжди адекватно оцінює її. Старший школяр, підходить до свого успіху або невдачі по-дорослому, аналітично, шукає його корені, прагне (здебільшого стихійно) прогнозувати власні можливості [1, с. 35].

Алгоритм – послідовність кроків, які призводять до бажаного результату (подаємо шість кроків).

1. "Психологічна атака". Переломити стан психологічного напруження. Створити умови для входження в емоційний контакт [1, с. 65].

2. "Емоційне блокування". Локалізувати, заблокувати стан образи, розчарування, втрати віри в свої сили. Переосмислити свої невдачі. Знайти їх причини [1, с. 66].

3. "Вибір головного напрямку". Сутність педагогічного дій полягає в тому. Щоб не тільки встановити осередок психологічної напруги особистості, але й окреслити шляхи її нейтралізації [1, с. 67].

4. "Вибір рівних можливостей". Створити умови, при яких школяр, для котрого вони створюються, мав рівні можливості зі своїми однолітками.

5. "Неочікуване порівняння". Порівняти результати діяльності.

6. "Стабілізація". Сутність полягає в тому, щоб на відміну від всього колективу, прийнятна для одного школяра реакція не була що не єдиною, щоб несподіваність стала звичкою. Важливо, щоб "неочікувана радість" трансформувалася у "здійснену радість", заздалегідь розраховану, підготовлену [1, с. 68].

У чому ж суть і недооцінка естетичного виховання школярів. Насамперед у недостатньому розумінні того, що значення естетичного виховання виходить далеко за межі тільки мистецтва і зовсім не вичерпується виховання в людей здатності тільки "втішатися" красою і створювати її, хоч така здатність обов'язково має стати невід'ємною частиною всебічно розвиненої, культурної особистості.

Естетичне виховання впливає на весь духовний світ людини, на її психіку. Людині властиво сприймати світ, найрізноманітніші явища крізь естетичну призму, що, без сумніву, пов'язано з вродженою в народі здатністю, а, можливо, правильніше сказати – з потребою естетичної оцінки дійсності в цілому, а не тільки окремого мистецтва [2, с. 14].

Естетичне виховання допомагає становленню високих морально-етичних якостей, а не тільки художнього смаку, воно має відношення до всіх проявів життя, а не тільки до галузі мистецтва [2, с. 14].

Формування успіху дитини в естетичному вихованні, в естетичній діяльності має відбуватися в заздалегідь продуманому, спланованому естетичному середовищі, насиченому красою, радістю, позитивним колоритом, відвертістю, щирістю спілкування, піклування про дитячі мрії, сподівання, душі.

Література:

1. Белкин А.С. Ситуация успеха. Как ее создать : [книга для учителя] / Август Соломонович Белкин. – М. : Наука, 2003. – 4-е изд. доп. – 276 с.

2. Кабалевський Д.Б. Прекрасне пробуджує добро / Дмитро Борисович Кабалевський. – Статті, доповіді, виступи. – [Пер. з рос.]. – К. : Музична Україна, 1988. – 288 с.

Науково-методичне видання

Сєрих Лариса Володимирівна

Головний редактор, к. пед. наук, доцент кафедри теорії та методики виховання
К 3 Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

**Моделювання естетичного навчально-виховного процесу у взаємодії
загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів**

Збірник наукових матеріалів регіонального круглого столу
"Взаємодія загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів
в естетичному вихованні підлітків"
(04 листопада 2014р. м. Суми)

Відповідальний за випуск: Л.В. Сєрих

Підписано до друку 27.11.2014
Формат 60 x 48/16. Папір офс.
Тираж 100. Друк офс. Зам. №1



Лариса Серих – керівник науково-дослідної роботи, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики виховання, методист образотворчого та декоративно-ужиткового мистецтва Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Сфера наукових інтересів – художня педагогіка, дизайн-освіта, паперопластика, естетичне виховання, художня культура, театральне мистецтво, театралізована діяльність школярів, декоративно-ужиткове мистецтво, мистецтвознавство, взаємодія загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів.



Колектив однопідприємців – учасники науково-дослідної роботи "Взаємодія загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів в естетичному вихованні підлітків".

Талановиті, досвідчені, креативні, творчі, високопрофесійні, мобільні особистості, які прагнуть разом із своїми вихованцями досягти акмеуспіху.